ראדאמער-קעלצער לעבען

אדרעסען
פון „ראדאמער קעלצער לעבען"

אין ראדאם
Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben"
Radom, Szwarlikowska 20.

אין קעלץ.
Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben"
Kielce, Kolejowa 35.

אנאנסען פרייז:
איין מילימעטער שורה: פאר'ן טעקסט 20 גר.
„ „ אין „ 40
„ „ נאכ'ן „ 18

ראדאם פרייטאג י"ז מנחם אב תרפ"ה — פאר'ן אינהאלט און טעקסט פון די אנאנסען איז די רעדאקציע נישט פאראנטווארטליך. — 7 Sierpnia 1925 roku

צו די תנאים פון אונזער ליבען שוועסטערקינד-זוהן **בינם לעווקאוויטש** מיט פר"ל **סאליע וויינמאן** ווינשען מיר פיל גליק און א ליכטיגען מזל.
יחזקאל ניימאן עט פרוי.

שרה וויינמאן
ראדאם.
פערלאבט
בינם לעווקאוויטש
גריצא
$^2/_8$ 1925

צו די תנאים פון אונזער ליבער טאכטער **שרה'לע וויינמאן** מיט ה' **בינם לעווקאוויטש** ווינשען מיר א גליקליכען צוזאמענבונד און א ליכטיג מזל אין זייער צוקונפטיגען לעבען.
עלטערען אונד שוועסטער רבקה'לע וויינמאן.

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען קוזין **בינם לעווקאוויטש** מיט פר"ל **סאליע וויינמאן** ווינשען מיר זיי א הערצליכען מז"ט
יוסיל ניימאן עט פרוי

א הערצליכען מזל טוב ווינשען מיר אונזער ליבען קוזין **בינם לעווקאוויטש** צו זיין פערלאבונג מיט פר"ל **סאליע וויינמאן.**
משה צוקער עט פרוי גריצע

מזל טוב גליק און צופרידענהייט צו די פערלאבונג פון מיין ל' שוועסטער **שרה'לע** מיט ה' **בינם לעווקאוויטש** ווינשט שוועסטער **העניטשע וויינמאן און איהר חתן ראובן.**

Z okazji Zaręczyn p. **Saluni Wajnmanówny** z p. **Bernardem Lewkowiczem** życzymy im wiele szczęścia.
Wujostwo **Goldszlegier.**

Z okazji zaręczyn naszego kuzyna p. **B. Lewkowicza** z p. **S. Wajnmanówną** życzymy im wiele szczęścia, aby gwiazda zgody świeciła im wiecznie.
Bracia **S. i H. Najman**

צו דער פערלאבונג פון אונזער פריינד **בינם לעווקאוויטש** מיט פר"ל **סאליע וויינמאן** ווינשען מיר אז זייער חעג זאל זיין געפלאכטען מיט גליק און צופריהדענהייט.
יואל שניידער עט פרוי, יזאק שניידער עט פרוי, דוד שניידער עט פרוי.

לרגלי ארוסיה של אחותי **שרה וויינמאן** עם בחיר לבבה מר **בינם לעווקאוויטש** הנני מברך אותם בעתיד מזהיר וקשר נצחי. תהי דרכם סוגה בשושנים ואגודתם תכון עדי עד.
אחיה **משה יוסף וויינמאן.**

לארוסיו של חברי מר בינם לעווקאוויטש עם העלמה סאליע וויינמאן אני מברך קשר מוצלח ועתיד מזהיר יבנו ביתם על שדמות ציון ויהודה
מענדיל גראסמאן. גריצע

אונזער קוזין **בינם לעווקאוויטש** צו זיין פערלאבונג מיט פרל' **סאליע וויינמאן** ווינשען אבליהענדע צוקונפט. **יהושע ניימאן** עט פרוי

צו די פערלאבונג פון מיין בעסטען פריינד אונד חבר **בינם לעווקאוויטש** פון גריצא מיט פרל' **סאליע וויינמאן** פון ראדאם ווינשען מיר זיי אגליקליכען צוזאמענבונד.
חיים שמוקלער עט פרוי **דישקא.**

צו דער פערלאבונג פון אונזער שוועסטער און שוואגערס טאכטער **שרה וויינמאן** מיט ה' **בינם לעווקאוויטש** ווינשען מיר מזל ברכה.
מאיר און יהודית קארמאן

צו די פערלאבונג פון אונזער פריינד'ן פרל' **שרהלע וויינמן** מיט ה' **בינם לעווקאוויטש** ווינשען, אז זייער צוקונפט זאל שיינען ווי די זון אין תל-אביב.
ידידיה לאנדוי עט פרוי

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען קוזין **בינם לעווקאוויטש** מיט פרל' **סאליע וויינמאן** ווינשען, אז זייער צוקונפט זאל בעגלייטערען פון ליבע, גליק און צופרידענהייט.
ברוך ניימאן עט פרוי.

לרגלי הארוסין של ידידנו בינם לעווקאוויטש עם העלמה סאליע וויינמן מברכים בברכת מ"ז חמה ולבנית, יהי רצון, שאהולי לבבם ומשאלותיהם יתגשמו על הרי ציון ויהודה.
חבריו
חיים, יצחק לענגער גריצע

Z okazji zaręczyn kochanej kuzynki naszej **Saluni** z p. **Bernardem Lewkowiczem** życzymy im dużo szczęścia.
Samuelostwo **Warszauer** z matką

Z intencji zaręczyn naszego przyjaciela **Bernarda Lewkowicza** z p. **Salą Wajnmanówną** życzymy im wiele szczęścia i wiecznego zadowolenia
Froim **Szmukler** z żoną (G ójec)

צו דער האכצייט פון מיינע ליבע פריינד ה' **יחיאל ראיעווסקי** מיט פרל' **שרהלע קארפענקאפ** ווינש איך זיי אהערצליכען מזל טוב און א גליקליכען צוזאמענבונד.
חנה ליפשיץ. בונדי

Z intencji zaręczyn p. **Sali Wajnmanównei** z panem **B. Lewkowiczem** życzymy aby gwiazda szczęścia sprzyjała im ku nowej drodze.
Jakòbostwo Warszauer z rodziną.

צו די פערלאבונג פון אונזער קוזינקע **שרה וויינמאן** מיט ה' **בינם לעווקאוויטש** ווינשען מיר אז גליק אונד אמת'ע צופרידענהייט זאלען זיין די אייביגע בעגלייטערס אין זייער גאנצען לעבענס וועג.
גרשון קארמאן עט פרוי

צו דער האכצייט פון פרל' **רוזשא טיראנגעל** מיט ה' **חיים גאלדפארב** וואס איז פארגעקומען זונטאג דעם 2/8 ווינשט א הערליכע צוקונפט און אייביגע צופרידענהייט.
פערסאנאל.

אונזערע פריינד **משה חיים פויזנער** עט פרוי **חנה'לע** ווינשען מיר צו דער האכצייט פון זייער ליבע טאכטער **פייגעלע** מיט **מנשה הערבלום** אין דריליזש אהארציגען מז"ט.
ליב שאפיר און **קינדער.**

טעאטער „קארסא" ראדאם

פעראייניגטע טרופע פון יודישען ארטיסטין-פעראיין אין ווארשא

מיטן אנטייל פרויען: **ביאלקאוויטש,** (ראזענצווייג) **ליבארטאווסקא, צאם, שפילמאן א. א.** ה"ה **ביאלקאוויטש, ברוין, בלאט, ווינער, וויינבערג, פעלד, א. א.**

נייעס! נור איין מאהל **נייעס!**
ענדליך האט דאס ראדאמער יודישע פובליקום זיך דערווארט ענדליך

יזכור נור איין מאהל **יזכור**

שבת דעם 8-טען ח. ח. 30 8 יועט געשפילט נאר איין מאהל די לאנג-ערווארטעטע שפאנענדע לעגענדע וועלכע איז געשפילט געווארען איבעראל מיט'ן גרעסטען ערפאלג

לעגענדע אין 4 אק. מיט אפראלאג און עפילאג. אכטונג! נאכן דריטען קלינג ווערען די טהירען געשלאסען און נישט אריינגעלאזט אין זאהל.

יזכור

שבת 4 נ. מ. ווערט געשפילט צו ביליגע פרייזען פון 60 גר. ביז 2 זל.

שולמית היסטארישע א-פערעטע 4 אק.

בעמערקונג: יעדער טאטער אדער מוטער האט דאס רעכט מיט זיך מיט צו נעמען א קינד אומזיסט.

בילעטען אויף ביידע פארשטעלונגען צו בעקומען אין טראפיק פון ה' צווייגהאפטיג ליבלינער 9 און אין טאג פון פארשטעלונג אין קאסע פון טעאטער „קארסא. געשעפטס-פיהרער ה' לייכטער.

Kino **„CORSO"** w Radomiu.
DZIS i Codziennie demonstrować będziemy obraz p. t.
ZWIASTUN ŚMIERCI
Nad Program: **LIDA-WILNO** w roli głównej marsz. Pilsudsk[i]

די קהלה פערוואלטונג אין ראדאם מאכט בעקאנט, אז דער ביודזשעט מיט'ן קהלה-שטייער (עטאט) פאר'ן יאהר 1925 זענען בעשטעטיגט געווארען דורך דעם מיניסטעריום פאר אמונות און עפענטליכע בילדונג דעם 27 יולי 1925 נמ'. 5661 און נאהריגע אויפפאדערונגען איינצוצאהלען דעם עטאט זענען שוין פונאנדערגעשיקט געווארען. נעהמענדיג אין אכט די שווערע מאטעריעלע לאגע פון דער יודישער בעפעלקערונג האט די קהלה-פערוואלטונג לויט דער בעקאנטמאכונג פון 8 מאי בעשלאסען איינצומאהנען דעם עטאט אין 3 ראטעס: 14-טאג נאכ'ן ערהאלטען די אויפפאדערונג $^1/_2$, ביז'ן 1 אקטאבער $^1/_4$ און ביז'ן 1-טען דעצעמבער $^1/_4$.

ס'ליגט דעריבער אין אינטערעס פון צאהלער איינצוצאהלען די ערשטע העלפט ביזן 20 גלייך אין דער גמינע וויל נאך דעם טערמין וועט די גאנצע סומע אויפגעמאהנט ווערען אויף א צוואנגס אופן דורכ'ן מאגיסטראט. דערביי ווערט צוגערעכנט ווע ען 30 % לויט'ן רעסקריפט פון בילד. מיניסטעריום פון 25 לוטי 1924 נר. 1330

בזה מביעים אנו את רגשי השתתפותנו בצערה של חברתנו האהובה עלמה אסתר קסטנברג לרגלי מותו של אחיה היהודי הנאמן ורב הפעלים
ישראל אליעזר קסטנברג
אשר נגזר מארץ החיים, באביב ימיו בבנין ארצנו תמצא נהומים.
המורה תלמידות ותלמידי הקורסים לעברית של מ[illegible]

אידעל פון אמעריקא, גיט מיר געלד!

אין דער צייט וואָס ביי אונז איז די פערשטענדיגונג געוואָרען די בעליבטסטע טעמא פאר די וויק בלעטער, איז זי נאָך אין די פּאָליטישע לאבאראטאריעס פון אויסלאנד דער דאנקבארסטער אָביעקט פון ערנסטען בעטראכטען און אונטערזוכען. און ווען אין קאָלומבוסעס לאַנד איז אַראָפּגעקומען דער קאָלומבוס, וואָס האָט ענטדעקט די צווייטע אַמעריקא פון אידיש פוילישען צוזאמענלעבען, (הלוואי הלוואי! הלוואי וואלט עס אמת געווען)!, האָט ער שיער בעגעגענט אַ קבלת פנים ווי אַ גרויסער ענטדעקער.

קיין אידישע צייטונג איז נישט אויסען צו לייגען קיין שטיינער אין וועג אונזער אויסער'ן מיניסטער אין זיין וויכטיגער מיסיע, וואָס ער האָט בלי ספק אויסצופיהרען אין דער גרויסער טראנס אַנטלאַנטישער רעפּובליק. וויפיל מ'זאָל אונז נישט אויפוואַרפען, אַז מיר מישען אַריין אויסלענדישע פאקטארען אין אינערלעכע פוילישע ענינים, דער פאקט בלייבט אַ פאַקט, אַז מיר זענען אפשר די גרעסטע געגנערס פון אזא מין פּאָליטיק.

ווער ס'מישט יאָ אַריין אויסלאַנד אין אונזערע היימישע עסקים — דאָס איז גראָד די רעגירונג אין די פוילישע מאסגעבענדיגע ספערען. ס'ווערט געטריבען אויף גרויס אָן עקספּאָרט פון ליבעראַליזם און טאָלעראַנץ קיין אויסלאנד, ווען פוילען וואָלט אזוי אינטענסיוו ארויסגעפיהרט אַנדערע סחורות אויף די אויסלענדישע מערק, וואָלט דער פוילישער האנדעלס באַלאַנס זיכער נישט געווען אזא חולה מסוכן ווי ער איז עס איצט.

ס'וואָלט אין תוך אפשר נישט געווען אזא עולה: עקספּאָרט איז, בכלל גענומען, א געזונטע ערשיינונג, אָבער אַז מ'הויבט אָן צו עקספּאָרטירען אַזוי פיל, אז אין לאנד גופא בלייבט גאָרנישט פון די אַלע גוטע זאכען, איז עס שוין אריבערגעכאפּט די מאָס. די פארשטענדיגונג — לויט וואס פאר אַ רעצעפּט ווערט געמאכט די דאָזיגע פּאַטראָנע? אַ שמעק טאבאַק אַלאַ גראבסקי און א לעק דזשעגעכץ אַלאַ דמאווסקי, דערנאך ווערט עס פון אויבען בעגאָסען מיט האָניג אַלאַ סקזשינסקי און נאך וואַרעמערהייט, ווערט עס אוועקגעשיקט קיין אמעריקא. פארבייטראַגענדיג, גיט מען אונז א ציה טוהן דעם ריח און דערמיט זאלען מיר זאט ווערען.

אויף פארזוכען הייסט מען אונז וואַרטען. דער סאקראמענטאלער וואָרט: וואַרטען! דאָס דאזיגע וואָרט האָט געמאכט אַ תל פון דער גאנצער פּייערלעכקייט פון פּרעמיערס דעקלאַראַציע, אין וועלכער עס ווערט געזאָגט, אַז די רעגירונג דערוואַרט עפּעס פון די אידען. ווידער האָט זיך איבערגעחזרט דאָס זעלביגע וואָרט פון סקזשינסקיס מויל אויף יענער זייט ים... אויב די אידן, האָט ער געזאָגט — וועלען אָפּהיטען די געזעצען וועלען זיי אין זייער רעכט קיינמאל נישט בע'עולה'ט ווערען.

וואָס דערוואַרט מען און וויפיל איז דער שיעור צו וואַרטען און ווי וועט מען עס קענען משפט'ן צי אידען (סתם אידען) היטען אָפּ די געזעצען און וויפיל אידען דאַרפען עס אָבהיטען די געזעצען, כדי זיי זאָלען אין זייערע רעכט נישט בע'עולה'ט ווערען? ס'איז אַלץ קשיות, אויף וועלכע מ'קען אָבקומען מיט תירוצים אין אויסלאַנד, אָבער נישט ביי אונז, צווישען אייגענע מענשען, וואו מיר פערשטעהן זיך איינער די אַנדערע אויסגעצייכענט.

דערפאר וואונדערען מיר זיך אויך נישט, ווען מינ. סקזשינסקי פערזיכערט דעם פאַרשטעהער פון דער אידישער טעלעגראַף אגענטור, אַז דער אנטיסעמיטיזם אין פוילען איז נאָך דער פערשטענדיגונג בעדייטענדיג אָבגעשוואכט געוואָרען. אָן עקספּאָרט אַרטיקעל! דאָ ביי אונז ווייסען מיר, אַז דער אנטיסעמיטיזם איז נישט גאָרנישט אָבגעשוואכט געווארען, נאָר פּערקעהרט האָט זיך פערשטארקט מיט אַ נייער פרישקייט. אָבער איידער די כוואַליע פון דער פערשטאַרקטער אידען העצע וועט זיך אריבערקייקלען איבערען גרויסען וואסער, וועט שוין סקזשינסקי זיין צוריק אין פוילען מיט'ן פּרייז פאַר דער אַרויסגעפירטער סחורה.

אין ווענען דעם האַנדעלט זיך עס טאַקי. אונטער'ן אַקאָמפּאַנימענט פון התלהבות פאַר דער נייער ערפינדונג מיט דער מאַרקע: Made in Poland ווערט מן הסתם אין די שטילע קאַבינעטען פון אַזאַ טעמיוצעל לאַמפּאַרט און אַנדערע יודישע באַנקירען אונטערגעזונגען אין האַלבטאָן דאָס לידעל: „אידעל פון אַמעריקע, גיט מיר געלד, גיט מיר געלד!”

ב. ל—ן.

אויסגעלאַסענע

ערצעהלונג

פון י. אָפּאַטאָשו

דאָס הויז האָט געלעבט מיט חיהלען. טאַטע-מאַמע, צוויי עלטערע שוועסטער, אַלע האָבען זיך געשפּיגעלט אין איהר, זיך איבערגענומען, וואָס חיה'לה איז די בעסטע אין גימנאַזיע, וואָס די בעלבתישע קינדער חבר'ן זיך מיט איהר.

טאַטע-מאַמע זענען פאַר דער מלחמה געווען מאכערס ביי „נאַטשעלסטווע”. זיי האָבען בעפרייט פון מיליטער, געהאָלפען שוואַרצען די גרענעץ, און נישט אַזוי דער טאַטע, ווי די מאַמע. וואו קיין זאַך האָט נישט געהאָלפען, אפילו געלד נישט, איז געגאַנגען די בלאָנדע מרים און געפועלט.

די גרענעץ-שטאָדט, וואָס איז יעדען מאָנטאג און דאָנערשטאג אַנגעקומען צו „נאַטשעלסטוואַ”, האָט נישט נאָר פאַרקוקט מרים'ס חטאים, נאָר זיך געגריסט מיט איהר, איבערדערצעהלט און אַנגעקוואָלען פון איהרע שפּיצלעך.

מיט דער מלחמה איז דאָס הויז אַראָפּ פון דער גדולה. און וואָס די שטאָדט האָט נישט געגעבען, איז נישט געווען. דאָס האָט אַנגעהאַלטען איבער אַ יאָהר ווי נאָר דער דייטש איז אַריין, איז דאָס הויז צוריק אויפגעריכט געוואָרען.

טאַטע-מאַמע האָבען זיך מעהר נישט געמישט, געשטאַנען אָן אַ זייט זיך צוגעקוקט ווי די עלטערע צוויי שוועסטער, בלאָנדע מיידלעך ווי די מוטער, פירען דאָס רעדעל אין שטאָדט. האָט אַ יוד נעדאַרפט אַ ערלויבעניש צו פאָהרען קיין וואַרשא, האָט איינער געהאַט אַ פּראָצעס — מיט יעדער צרה איז מען געקומען צו די מיידלעך, און זיי האָבען אַלץ געפועלט ביים דייטש.

אַז די שטאָדט האָט זיך גענומען צו די אויסגעלאַסענע מיידלעך, וואָס האָבען געהאַלטען אין איין עפענען טיי-הייזער —האָט מען די בלאָנדע אַרויסגעלאָזט פון חשבון, ווי אַמאָל זייער מוטער. די שטאָדט האָט זיך גענויטיגט אין זיי געזעהן אַ גרויסקייט, וואָס דאָס גאַנצע הויז שפּיגעלט זיך אין חיהלען, היטען זי אָפּ זי זאָל נישט גיין אין די שוועסטערס דרכים, און נישט איינמאָל געלאָזט פאַלען אין דער שטיל אַ וואָרט: —דאַרף מען מעהר ווי אַזאַ טאַטע-מאַמע אַזעלכע שוועסטערס, און דוקא צווישען אַזעלכע לייט זאָל וואַקסען אַזאַ געראָטען מיידעל, ווי חיה'לה.

און חיה'לה איז נישט נאָר געווען די געראָטנסטע, נאָר די שענסטע אין שטעדטעל.

אַ הויכע, אַ בלאָנדע, פּיס דינע, און דער ליכטיגער פנים מיט זומער-שפּרינקלען, ווי אַ פאַרזייעטער פעלד מיט גריקע. און אַז זי האָט געשמייכעלט, און געשמייכעלט האָט זי שטענדיג, האָבען איהרע ווייסע ציין נישט געלאָזען איינשטיין, געצויגען ווי אַ האַלבצייטיגע פעלד מיט תבואה, ווי עס ווילט זיך איינורען דעם פנים אין דער קילער וואַרימקייט.

חיה'לה איז געווען דאָס שיינדל פון דער משפחה, וואָס האָט מיט איהר ליכט פערשאָטענט די אויסגעלאַסענקייט. אין איהר געגענוואַרט האָבען די שוועסטערס נישט דערצעהלט וועגען די „גליקען”, וואָס האָבען זיך זיי יעדען טאָג געטראָפען, זיך געהאַלטען בעשיידען, כמעט געשוויגען, אין זייטיגע מענשען האָבען מעהר אין דעם „הויז” קיין חטא נישט געזעהן—חיה האָט אַלץ פערשטעלט

בלויז דער געשטופּלטער שלמה ,דער בעל-הבית פון אַ פריילעך הייזעל, האָט געטראָגען אַ בעהאַלטענע שנאה. ער איז געווען זיכער, אַז די צוויי שוועסטערס

פון ביידע זייטען ים.

דער רושם אין קאנאדע ארום דעם רבנות=קאמפף אין ראדאם — ראדאמער אייזען=פאבריקאנט ה׳ אלי טענענבוים אנגעקומען קיין קאנאדע -- די טאראנטער יודישע פרעסע געווידמעט צו זיין אנקומען גרעסערע נאטיצען — אסטראווצער לאנד׳ס=לייט בויען א שוהל פאר 60,000 דאלאר — די גרויסע פעראינטערעסירונג אין קאנאדע ארום דער פויליש=יודישער פערשטענדיגונג.

(פון אונזער קאנאדער קארעספאנדענט)

ה. מ. קירשענבוים

איבערגעריסען זענען די וועגען פון איין לאנד צום אנדערען, דער אטלאנטישער ים רייסט איבער יעדע פערבינדונג פון מענש צו מענש. בלויז א רויך בלייבט פון די איבערגעלעבטע צייטען און ערינערונגען וואס מען האלט הייליג און טייער. און דאך קלאפט דאס הארץ האסטיגער, שטארקער, ווען איהר ווערט באקאנט מיט א נייעס פון א לאנד, וואו עס לעבען אייערע נאהנטע וואו עס זענען פארהאן אייערע אייגענע.

פוילען און קאנאדע. הונדערטער מיילען ווייט איינע פון דער אנדערער. אין דאך ווי נאהנט, ווי ליעב, ווי אינטערעסאנט.

לעבט מען דא מיט דער האפנונג פאר בעסערע בעציהונגען צווישען פאלאק און איד, פאר דער נאהנטער מעגליכקייט איבערצוברענגען די נאהנטע, איז מען דא פאראינטערעסירט מיט יעדע קליינליכע פאסירונג. און איז דען דארט אנדערש? דערפאר האלט מען לעצטענס ביי אונז אין פובליקר־רען ווייט און ברייט דעם פויליש-אידישען אפמאך. דאס איז די סענסאציע פון טאג. יעדעס שטיקעל נייעס ווערט געלעזען מיט אויפמערקזאמקייט, מען רעדט, מען דעבאטירט, מען טייטשט אויס דעם אפמאך אויף פארשידענע אופנים. און מען לעבט מיט פרייד. וואס ענדליך ווערט אפגערייניגט די לופט אין דער פוילישער מדינה. עס הויבען זיך אן איינשטעלען שלום-פארהאנדלונגען.

עס גלויבט זיך קוים, פוילישע אריבערגעקומענע מיט צעהנדליגער יאהרען צוריק זענען בלוטיג פאראינטערעסירט און דעם נייעם אפמאך. מען לאכט אנדערש, מען לעבט אנדערש, איז דאס פאר אייך ניט א קוריאז?

און נאך קוריאזער איז געוועזען די נייעס, וועלכע איז צו אונז ראדאמער לאנדסלייט נעקומען וועגען די רעזיגנאציע פון הרב קעסטענבערג ביי אייך אין שטאדט.

די צרות וואס איהר דארט האט געליטען, האבען געפונען דעם נויטיגען אפקלאנג אויך דא. די „מעלות—טובות" פון הרב קעסטענבערג זענען דא אפט מאהל דעבאטירט געווארען גאנץ היבשליך. די ראדאמער לאנדסלייט האבען פארשטאנען וואס דאס מיינט א געצוואונגענער „רב" און די באפרייאונג פון אייך דארט, האט ארויסגערופען פרייד דא.

מעגען די ים-כוואליעס שטורמען מיט זייער גאנצער קראפט, מעגען די ים ברעגעס אפוואשען יעדען שפור פון וואנדערער, מעג יעדער אימיגראנט פארברענען די בריק הונטער זיך. עס העלפט ניט, מען בלייבט פארבונדען מיט טויזענטער פעדים צום לאנד, וואו מען איז געבוירען געווארען. צום לאנד וואו מען איז ערצויגען געווארען. צו די ברעגעס וואו עס לעבען נאהנטע און אייגענע.

די פוילישע אידען האבען דא אין קאנאדע טויזענטער לאנדסלייט, און יעדע שמחה דארט רופט ארויס א שמחה דא.

— — — — — — —

די ראדאמער קאלאניע אין טאראנטע איז איצט פארשטארקט געווארען דערמיט וואס דא האט זיך באזעצט אייער אייזען-סוחר הער, ע ל י א ש ט ע נ ע נ ב ו י ם.

אינטערעסאנט איז וואס די איינציג טעגליכע אידישע צייטונג פון שטאדט דער „טאראנטאר אידישע זשורנאל" האט דעם זעלבען טאג פון זיין אנקומען באשריבען די לעבענס-ביאגראפיע פון הער טענענבוים, ניט וויסענדיג אז דער אידישער אימיגראנט איז פאראן אין שטאדט.

די נייעס האט דא געמאכט א גוואלדיגען איינדרוק, און די וואוינונג פון הער טענענבוים איז געוועזען באלאגערט פון באזוכער, וועלכע זענען געקומען איהם זעהן. פונקט ווי א רבינ׳ס הויף.

דערווייל געפינט ער זיך ביי זיין פאמיליע, און ווי עס גלויבט זיך, וועט ער פרובירען דעם זעלבען האנדעל אויפבויען ביי אונז אין שטאדט.

— — — — — — — — —

מיר איז שוין אפט מאהל אויסגעקומען צו רעדען וועגען די עקזיסטירענדע לאנדס מאנשאפטען ביי אונז.

האבען ביי איהם צוגענומען די רייכסטע געסט, מורא געהאט, אז ווען די דריטע, די שענסטע, וועט אונטערוואקסען, וועט ער מוזען צומאכען דאס הייזעל.

ער האט געהאלטען חיהלען אויפ׳ן אויג, געוואוסט יעדען טריט, איהרען איהר נאכגעגאנגען טעג, וואכען, חדשים און מיט דער עקשנות פון א וואלף, וואס מאטערט אויס א שטארקע חיה, מיט דערזעלבער געדולד האט ער זיך אנגעזעצט אויף דעם מיידעל.

טעג איז ער געשטאנען אנגעשפארט אן דעם אייזערנעם קלויסטער־פלויט, וואס קעגנאיבער חיה׳לעס פענסטער, דארט געדרעמעלט, און פון אונטער די שיטערע ברעמען האבען זיינע קליינע אויגען געזעהן יעדען קעהר איהרען און אין זיין טעמפען מוח האט זיך געוועבט א בייזער געדאנק.

זיינע פלענער האט ער קיינעם נישט פערטרויט. זיך געשארט מיט זיי הינטער פלויטען, הינטער שטומע ווענט, און וואס טיפער זיין בויך איז איינגעפאלען, זיך קוים געהאלטען אין די ווייסע, געקעסטעלטע הויזען, אלץ שטארקער האט זיך צו׳שרפה׳עט אין איהם די שנאה צו חיה׳לען.

ער איז איהר נאכגעגאנגען, געוואוסט די סטעזשקע צווישען די תבואה, וואו זי שפאצירט, געוועזן זיכער, אז היינט מארגען וועט זיך מ..כען אגעלעגענהייט, מוז זיך מאכען. און עס האט זיך געמאכט.

חיה׳לע האט בעגעגענט איהרען א לערער, א יונגענמאן מיט א שויבער-האר, ווי א צעווארפענע נעסט פון פויגעל. זיין ווייסער, לייוועטענער אנצוג א פריש - געוואשענער, האט געשימערט צווישען די זאנגען.

- חיה׳לע גייט אליין צווישען די תבואות?

— כ׳גיי שטענדיג אליין.

— און חיה׳לע האט נישט מורא?

— פאר וועמען?

— ווילען מיר שפאצירען צוזאמען.

— גוט!

זי איז געגאנגען פאראויס איבער דער שמאלער סטעזשקע, ער נאך איהר. די שיינע, דינע פיס האבען געשפרייזט זיכער, זיך געבויגען אונטער דעם לייכטען קליידעל, וואס האט זיך געפאלבעט, אפגעדעקט א ווייסען שפיצל.

זיי האבען זיך צוגעזעצט. די זאנגען זענען זיך צונויפגעקומען פון ביידע זייטען פעלד, פארשטעלט די זון, און אונטען ביי די ווארצלען, וואו דער שאטען איז טיפער, האבען זיך געצויגען ווענעלעך, שמאל ווי רינצס, מיטגעבראכט ריחות פון קארן, גריקע, היי— יעדער ריח איז געקומען מיט אן׳אנדער אונטערוועגיל.

דער יונגער לערער האט געקוקט אויף זיין שילערין מיט פערליבטע אויגען, גערעדט וועגען לעקציעס, וועגען די עקזאמענס, און פון מאהל צו מאהל זענען ווערטער, זייטיגע ווערטער, ארויס ביי איהם פון מויל. די ווערטער האבען זיך בעהאלטען צווישען די זאנגען, געלאכט פון דעם יונגענמאן, דערצעהלט דער בלאנדער חיהלען א סוד, וועלכען דער לערער האט שוין נישט געקענט צוריקכאפען. און וואס שטארקער ער האט זיך גענומען יאגען נאך די אייגענע ווערטער, אלץ מעהר האט ער זיך ארויסגעגעבען, דערציילט זאכען, וואס ער האט געדארפט האלטען אונטער זיבען שלעסער, און די ווערטער פארשייטע, האבען זיך געטראגען איבער די קעפ ווי קאלירטע זומער פויגעלעך, און חיה׳לה האט געלאכט, געלאכט מיט די ווייסע ציין, מיט די זומער-שפרינקעלעך, געוויגט ווי א פעלד מיט גריקע.

דער געשטופעלטער שלמה האט זיך געגנבעט מיט א זייטיגער סטעזשקע און אז ער איז צוגעקומען קעגנאיבער דעם פארל, האט ער אייגעצויגען דעם פאסעק איבער די לויזע הויזען, אשווים געטאהן איבער דער בייט מיט זאנגען,

איצט אבער וויל איך בעצייכענען א פאסירונג, וועלכע האט ארויסגערופען ערשטוינונג אין אונזער שטאדט זעלבסט, דאס איז דאס בויען פון א גרויסע שוהל פאר אסטראווצער לאנדסלייט. וואס וועט קאסטען זעכציג טויזנד דאלאר.

דאס קליינע שטעדטיל אסטראווצע, האט געליפערט יאהרען לאנג אימיגראנטען קיין טאראנטא, אזוי אז היינט צו טאג זענען פאראן און טאראנטא מעהר אסטראווצער, ווי אין אסטראווצע זעלבסט. און אט די לאנדסלייט וועלכע האבען ביז איצט געהאט א פאראיין צו העלפען איינער דעם אנדערען אין צייט פון נויט, אדער קראנקהייט, האבען געקויפט א הויז פאר פערציג טויזענד דאלאר, און בעצאהלען צו אכציג טויזענד דאלאר פאר איבערבויען עס פאר א שוהל. וועלכע וועט הייסען די „אסטראווצער תפארת ישראל שוהל“.

זונטאג דעם פינפטען יולי האבען זיי געפייערט א שמחה פון לייגען דעם ווינקעלשטיין. צו דער שמחה זענען געקומען ארום טויזענט פערזאן און די פיער ווינקעלשטיינער האבען אריינגעבראכט די סומע פון גאנצען הונדערט דאלאר. געקויפט פון געוועהנליכע אסטראווצער אידען, וועלכע רעכענען זיך ניט פאר קיין גבירים

די קויפער זענען געוועזען אברהם זכריה לינגער, הירש בנימין בלום, דוד זוסמאן און א געוועהנליכער טאפיצירער ישעיה נתן פיש, וועלכע האבען באצאהלט צו פינף הונדערט דאלאר פאר א שטיין.

די שוהל צעהלט ארום 175 מיטגלידער און דארף זיין פארטיג פאר די ימים נוראים, דאס וועט זיין די צווייטע גרעסטע שוהל פון די פוילישע אידען אין שטאדט,

אזוי באפעסטיגט זיך פוילען אין קאנאדע, בויענדיג א אינסטיטוציע נאך א אינסטיטוציע. העלפענדיג דערמיט פארגרעסערען דעם קאנאדער יונגען אידישען ישוב, וועלכער איז לעצטענס אפגעשטעלט געווארען א דאנק די אימיגראציע-שוועריגקייטען.

טאראנטא דעם 19-טען יולי 1925

ד״ר פ. קארנגרין (תל-אביב)

דער 14-טער קאנגרעס.

(ספעציעל פאר׳ן „ראדאמער-קעלצער לעבען“).

דער ציוניסטישער קאנגרעס האט פאר דעם אידענטום אין גלות א אנדערע בעדייטונג ווי פאר אונז אידען פון א״י.

פאר דעם גלות איז וויכטיג דער פאקט פון א קאנגרעס, דער סימבאליזירטער קבוץ גליות, דאס צונויפקומען זיך פון א אלוועלטליך אידישען ארגאן, וועלכער בעשטעטיגט דעם אתיד פון דעם גאנצען אידישען פאלק, נעמט א פייערליכע שטעלונג צו אלע גרויסע פראבלעמען, וואס ריהרען אן זיין גורל, און זאגט זיך ארויס וועגען דער ריכטונג פון זיין ווייטערער ענטוויקלונג. פאר דעם גלות-אידענטום זענען וויכטיג די גרויסע ווערטער וואס ווערען ארויסגעזאגט אויף דעם ציוניסטישען קאנגרעס, די הויכע לאזונגען, וועלכע ווערען דארט געשאפען. זיי זענען פאר דער פינסטערער גלות-נעכט ווי שיינווארפעס וואס בעלייכטען דעם וועג פון דער אידישער געשיכטע.

פאר ארץ-ישראל זענען וויכטיגער די בעשלוסען, וועלכע א ציוניסטישער קאנגרעס פאסט אויף, ווייל אט פון די בעשליסען הענגט אב די איינפאכע מאטעריעלע עגזיסטענץ פון א סך קבוצות, קאלאניעס, פארמעס, און אינסטיטוציעס, העגגט אב דער ריכטונג פון זייער לייטונג, זייערע היינטיגע מעגליכקייטען און מארגיגע פערספעקטיווען פאר דער וויכטיגסטע פראגע, פאר דער התישבות, ארץ-ישראל אינטערעסירט זיך ווייניגער פאר די לאזונגען — וואו איז פאראן א העכערע און וויכטיגערע לאזונג ווי ארץ-ישראל אליין? א״י. אינטערעסירט זיך פאר דעם תכלית, דעם הויפט-צוועק, דעם רעאלען אויפבוי פון א אידישען ישוב.

פאר א״י. איז די הויכפאליטיק נאר אויף אזויפיעל וויכטיג, אויף וויפיל זי גאראנטירט די עקזיסטענץ און די זיכערקייט פון דער אידישער מאיאריטעט אין לאנד. אין דער בעציהונג זענען דורך דעם א וועקגעהן פון דעם אידישען נציב העליון, וועלכער האט לעצטענס גערעדט זעהר ציוניסטענפריינדליך, ענטשטאנען דאס געפיהל פון א גרויסער פער׳יתומ׳קייט און דער איינדרוק — וועלכען עס האט אפילו איבערגעגעבען גרינבוים אין זיין אינטערוויו אין „היינט“ – אז עס הויבט זיך אן צו פערענגען און צו וואקלען די פאליטישע באזע פון דעם אידישען ישוב אין א״י. איך האלט די מורא פאר נישט בעגרינדעט. דער אידישער נציב העליון איז אין בעצוג אויף אונזערע פאליטישע פאדערונגען געוועזען אזא מינימאליסט, אז דער ריין ענגלישער וועט נישט קענען ווערען א גרעסערער. די ענגלישע פאליטיק ווערט נישט געמאכט פון די היי-קאמישאנערס זי איז פעסט און קאנסעקווענט, און בנוגע צו דעם אידיש-נאציאנאלען היים און א״י. בעשטעטיגט דורך אלע ענגלישע רעגירונגען, די ליבעראלע, קאנסערוואטיווע און סאציאליסטישע, טראץ דעם איז וויכטיג גראד אין דעם מאמענט, ווען עס קומט א נישט אידישער נציב העליון, אז דער ציוניסטישער קאנגרעס זאל שטארק בעטאנען די ערשטע העלפט פון דער באלפור-דעקלאראציע און פערלאנגען א אפענע אונטערשטיצונג מצד דער א״י רעגירונג אין איהר אדמיניסטראציע. ספעציעל מוז דער קאנגרעס פערלאנגען, אז דאס א״ישראל׳דיגע איינוואנדערונגס געזעץ, די ירושה פון הערבערט סעמועלסען, זאל אזוי געענדערט ווערען, אז די פראדוקטיווע אידישע עלעמענטען זאלען קענען פריי אריינקומען אין לאנד אריין און אז די רעגירונג פון דער עליה זאל ווערען אבהענגיג אויסשליסליך פון דעם אידישען פאלק אין זיינע קאמפעטענטע ארגאנען. דאס היינטיגע איינוואנדערונגס-געזעץ איז נישט צוגעפאסט נישט צו די בעדערפענישען פון דעם לאנד, נישט צו די עקאנאמישע מעגליכקייטען פון דעם אידישען פאלק און נישט צו אונזער אידישען נאציאנאלען כבוד.

אויסער דעם נעגאטיווען פאסטולאט זענען פאראן צוויי פאזיטיווע, וועלכע זענען וויכטיג פאר דעם פאליטישען צושטאנד פון דער אידיש-נאציאנאלער היים אין א״י. דאס זענען ערשטענס דאס געזעץ וועגען דעם א״י בירגערשאפט און דעם סטאטוט וועגען די אידישע קהלות אין לאנד. דאס ערשטע געזעץ בעדארף דורכפיהרען דעם פרינציפ, אז אלע איינגעוואנדערטע אידען זאלען אין דער קורצעסטע צייט ווערען בירגער פון דעם לאנד און נעמען אנטייל אין זיין פערוואלטונג. פון דעם העגגט אב דער פאליטישער איינפלוס פון די אידען אין א״י. היינט צ. ב. האבען מיר ציפערנמעסיג א מאיאריטעט אין דער הויפטשטאדט פון א״י, אין ירושלים פון דער מאיאריטעט האבען מיר כמעט ווי גאר נישט, ווייל נישט אלע אידען און גאנץ בעזונדערס די נייע, האבען נישט דאס בירגער-רעכט און קענען ניט ארויסנעמען די פערוואלטונג פון דער שענסטער און וויכטיגסטער אידישער הויפטשטאדט פון פטרפוילטע אראבישע הענד.

גלייך וויכטיג און אפשר נאך וויכטיגער איז דאס געזעץ וועגען די לעגאליזאציע פון די אידישע קהלות אלס עפענטליכע פאליטישע און קולטורעלע אנשטאלטען, וועלכע זאלען האבען דאס רעכט צו בעשטייערען זייערע מיטגלידער, בכדי זיי זאלען זיין בכח דורכצופיהרען איהרע אויפגאבען בנוגע דער אויסהאלטונג פון שולען, שפיטעלער א. א. וו. — אזא לעגאליזירטע קהלה וואלט זיך קאנצענטרירט אין דעם ועד הלאומי, וועלכער וואלט אויף אזא אופן געווארען די ריכטיגע, געזעצליך אנערקענטע רעפרעזענטאנץ פון דעם אידישען ישוב אין א״י כלפי דער רעגירונג און די אראבער, גלייך ווי געגען דעם גאנצען אידענ-

---

זיי אוועקגעלייגט פון ביידע זייטען ווי מתים און איז ארויף מיט די פויסטען אויפ׳ן לעהרער.

זיינע קורצע, שטארקע הענד האבען געקנאטען דעם איבערגעשראקענעם לעהרער, געהאמערט פון אלע זייטען, געסאפעט:

— איך וועל צאהלען א „פאטענט“-שטייערען וועל איך צאהלען, זיך אויסקוקען די אויגען פאר א „גאסט“, און איהר, חסידישע טעכטער, וועט זיך ארומשלעפען אין תבואות... ניין, כ׳וועל עס נישט דערלאזען. דער געשטופעלטער שלפה וועט עס נישט דערלאזען...

און ער האט זיך ווידער געווארפען אויפ׳ן לערער, אויף חיה׳לען, זיי געיאגט אין שטאדט אריין.

א עולם האט זיך געקליבען, מ׳האט געשאקעלט מיט די קעפ, כמעט נישט גערעדט, געטריבען די קינדער אין די היזער, זיי זאלען נישט הערען דעם געשטופעלטענס קללות...

— כ׳האב זיי געכאפט, ווי מיר האבען א גאט אין הימעל, כ׳האב איהר געכאפט דער צנועה...

די שטאט-בעלי-בתים האבען זיך געשעהמט איינער פאר׳ן צווייטען, ווי עס וואלט נישט פאסירט מיט היה׳לען, נאר מיט א אייגען קינד. און כאטש אלע האבען געטענהט אז עס איז א בלבול, האט מען פונדעסטוועגען מעהר נישט געלאזט זיך הבר׳ן מיט איהר.

טום אין גלות.

דער נאהענטסטער ציוניסטישער קאנגרעס וועט מוזען פון דער ענגלישער רעגירונג פערלאנגען די דריי געזעצען אלס די ריכטיגסטע גאראנציע פאר דעם דורכפיהרען דעם א"י מאנדאט אין דעם זין פון דער באלפור דעקלאראציע. איך בין איבערצייגט, אז א ערנסטער און איינשטימיגער פערלאנג וועט מאכן דעם געהעריגן איינדרוק אויף די מאסגעבענדע ענגלישע קרייזען און וועט ערלייכטערען וויצמאנ'ען זיין פאליטישע ארבייט.

וויכטיגער ווי די פאליטישע, זענען די עקאנאמישע פאדערונגען, וועלכע א"י שטעלט צו דעם ציוניסטישען קאנגרעס. סוף כל סוף ליגט דער שליסעל צו אונזער פאליטישער שטעלונג אין לאנד אויסשליסליך אין אונזערע אייגענע הענד. וואס מעהר אידען עס קומען אריין, וואס מעהר אידיש קאפיטעל און אידישע ארבייט שאפט נייע פאזיציעס אין די שטעדט און אויף דעם דארף, אלץ גרעסער ווערט אונזער בעדייטונג אין לאנד, אלץ מעהר רעכענט מען זיך מיט אונזערע וואונשען. דאס עקאנאמישע פראבלעם פון דעם היינטיגען אידישען א"י הייסט: דורך דער נייער עליה בילדען זיך שנעל אידישע שטעדט. זיי וואקסען און וועלען באלד דערגרייכען א גאנץ ערנסטע גרויס. זיי נעמען אריין כמעט די גאנצע היינטיגע עליה. דער צושטאנד קען ערשט דאמאלס באטראכט ווערען אלס געזונד, ווען גלייכצייטיג מיט די שטעדט און נאהענט צו זיי ווערען געגרינדעט אידישע דערפער אין א גרויסער צאהל. דערזעלבער עלעמענט, דער קליינבירגערליכער איד וועלכער בויט שטעדט, האט אין די לעצטע צוויי יאהרען געמאכט א רייהע פון גאנץ מערקווירדיגע און אינטערעסאנטע לאנדווירטשאפטליכע עקספערימענטען, ווי: נחלת יעקב, מגדיאל, בני־ברק, הרצליה, עפולה, וועלכע בעוויזען, אז דער חלוצישער געדאנק ליגט אין דעם אידישען קליינבירגער פונקט אזוי ווי אין דעם יונגען ארבייטער. דער קאנגרעס וועט מוזען אפגעבען א טייל פון דעם בודזשעט צו שטיצען אט די דערמאהנטע פרובען און שאפען די נויטיגע קרעדיט-אינסטיטוטען, וועלכע זאלען בענוצען דעם קאפיטאל, וועלכען די אידען ברענגען אריין אין לאנד אריין און שטארקען איהר מיט קרעדיט צוליב לאנדווירטשאפטליכער התישבות.

וויכטיגע ווייטערע פראבלעמע זענען די פראגע פון דער פארברייטערונג פון דער דזשויש אייידזשענסי און אין צוזאמענהאנג מיט איהר א גרינדליכע רעפארם פון דעם ציוניסטישען אפאראט אויף דעם קאנגרעס וועט מען אונז פארלעגען די ביז איצטיגע פראקטישע רעזולטאטען פון די פערהאנדלונגען מיט פערשידענע אמעריקאנישע און אייראפעאישע אידישע קבוצים, וועלכע זענען מסכים אריינצוטרעטען אין דער סוכנות. דער קאנגרעס וועט די אבמאכען פון פראפ'־וויצמאן בעשטעטיגען און איהם געבען א פולמאכט ווייטער צו פערהאנדלען, אויב ער וועט זי פערלאנגען. גלייכצייטיג מוזען מיר מאכען א גענעראל · ארדנונג אין אונזער אייגענער מחנה, אפשאפען די פראקציעס און פעדעראציעס, רעארגאניזירען אלע אונזערע אינסטיטוציעס און אמטען, אזוי אז זיי זאלען נישט שטעהן אונטער דעם אויסשליסליכען איינפלוס פון די לינקע אדער רעכטע גרופירונגען, דורכפיהרען א גרינדליכע קאנטראל פון די ציוניסטישע באנקען און די חברות, וועלכע פערקויפען באדען און קאלאניזירען, צי זיי ארבייטען געשעפטליך גוט און נאציאנאל ריכטיג—שליסלעך אויסועהלען א לייטונג, וועלכע זאל אריבערגעהען קיין א"י און פון דארט ענערגיש לייטען דעם גאנצען אפאראט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

דאס זענען ראשי פרקים פון יענע וויכטיגסטע פאדערונגען וועלכע א"י שטעלט צו דעם נאהענטסטען ציוניסטישען קאנגרעס.

די פאדערונגען וועט אונטערשטיצען די גרופע „עת לבנות", וועלכע שטעלט די בעדערפנישען פון דעם אויפבוי פון א"י אויף דעם ערשטען פונקט פון זיין פראגראם,

נישט בעשערט.

(א פאלק'ס-מעשה'לע).

גערופען האט מען איהם משה בישן, געוואוינט האט ער אונטער דער שטאדט, אין א אלטער צעבראכענער כאטקע צוזאמען מיט א שכן עפיס אנ'אלטען גוי, א בעדנער, וואס פלעגט צורעכטמאכען אלטע פעסלעך און באליעס.

זעהר א גרויסער אביון איז ער געווען דער משה-בישן און דערצו האט ער נאך געהאט זווגו זותנה צו מאכען צוויי דערוואקסענע טעכטער.

אמאל נישט לאנג, ערשט מיט עטליכע יאהר צוריק, איז דער זעלבער משה בישן געווען א גרויסער גביר, געוואוינט אין דער שטאדט, געהאט אין מיטען מארק א גרויסע קראם מיט שניט-סחורה, געפיהרט א ברייט הויז, פלעגט צוטיילען א סך נדבות און א היים נעמען אויף יעדען שבת עטליכע אורחים.

דעם נאמען בישן האט ער געקריגען זייט ס'ווייב זיינס, איז איהם אבגעשטארבען, ער האט אנגעהויבען מאכען שלעכטע געשעפטען, איז געווארען א קבצן, און מענשען פלעגען זאגען: אז ס'ווייב זיינס האט מיטגענומען מיט זיך אין קבר אריין זיין גאנץ מזל. איז פאר גרויס בושה האט ער זיך אוועקגעצויגען אונטער דער שטאדט, כדי קיינער זאל כמעט נישט זעהן זיין אומגליק, און אזוי פלעגט ער לעבען אין רחקות אין נויט, און נישט געוואלט צו קיינעם אנקומען. האט איהם ווער געוואלט עפיס געבען אדער שענקען פלעגט ער באלד זאגען:

— אז כ'וועל ווערט זיין וועט מיר גאט געבען. קיין מתנה פון א בשר ודם וויל איך נישט —

און טאקי דערפאר, וואס ער האט ביי קיינעם נישט געוואלט נעמען וואס א האר איז ווערט. האבען איהם אלע גערופען משה בישן

איז אזוי געגאנגען א יאהר נאך א יאהר, משה בישן איז וואס אמאהל אלץ ארימער געווארען, האט פערקויפט אלץ פון שטוב, און נאך גרעסער איז געווען זיין אומגליק, וואס אויף די צוויי טעכטער איז אויך נישט געווען קיין בעלנים וואס זאלען זיי נעמען אן נדן, דאס אלץ האט זייער שלעכט געווירקט אויף דעם בישן. און ער איז פון די צרות פאר דער צייט אלט און גרוי געווארען.

דאס שטעדטיל האט זיך זעהר שטארק מצער געווען, אלע האבען גוט געוואוסט וואס פאר א ראלע ער האט אמאל געשפילט, און געזוכט אלץ תחבולות'ן ווי אזוי דעם בישן מיט עפיס ארויסצוהעלפען. ס'האט אבער גאר נישט געהאלפען, ער פלעגט נאך ווערען אין כעס ווען עס פלעגט ווער וועלען עפיס איהם ארויסהעלפען.

איינמאל האט דאס שטעדטעל צונויף גערופען אנ'אסיפה צו קלערען עפיס ווי אזוי דעם בישן ארויסצוהעלפען. איהם שטעלען צוריק אויף דער פיס; מען קען דאך נישט לאזען אז ער מיט די צוויי טעכטער זאלען חלילה אויסגעהען פאר הונגער.

ס'איז געווען שבת-צונאכט. שפעט אין דער נאכט אריין ווען דער עולם צוזאמען מיט'ן רב פון שטעדטעל, זענען נאך אלץ געזעסען און געקלערט וואס מען מאכט מיט'ן בישן. און האבען נישט געפונען קיין שום מיטעל, אז אין דרויסען האט שוין אנגעהויבען גראהען און מ'האט געהאלטען ביים שוין א היימגעהען. האט דער דאזאר א קלאפ געטהון אין טיש און אויסגעשריגען.

—הערט רבותי! כ'האב א עצה; אזוי ווי איך וואוין אין דער שוהל-גאס און זעה ווי דער בישן געהט יעדען אין דער פריה אין בית-מדרש אריין דאווענען, על כן האב איך אן עצה אזא, אז ווען כ'וועל זעהען ווי דער בישן איז שוין נאהענט ביי מיין פענסטער, וועל איך ארויסווארפען אויפ'ן טראטואר א ביימעלע מיט געלד. וועט עס דער בישן זיכער אויפהויבען, ווייל דאס וועט דאך שוין נישט זיין קיין נדבה, נור א מציאה.

דעם עולם, איז דער אויפטהו זייער געפעלען, און עס איז בעשלאסען געווארען, אז מארגען באלד אין דער פריה די זאך אויסצופיהרען.

צו מארגענס באלד בעגינען, ווען דער האן האט דעם ערשטען קרעה געטהון, איז שוין דער דאזאר אויפגעשטאנען, אראפגענומען דעם אייזערנעם פרענט פון לאדען, אויפגעמאכט דאס פענסטער, דער שטאדט־זייגער האט געשלאגען פונקט זעקס, דער דאזאר האט פון ווייטענס געזעהן ווי דער בישן האט זיך אריינגעקערועט פון מארק אין שוהל־געסעל, האט ער אביסעל צוגעווארט, און דערזעהענדיג ווי אויסער דעם בישן געהט נישט קיינער אין גאס האט ער גענומען דאס אנגעגרייטע ביימעלע מיטן געלד און עס ארויסגעווארפען אין גאס, בלייבענדיג שטעהן אין הינקעל ביים פענסטער, כדי צו זעהן וואס דא וועט פאר־קומען, אבער ווי ערשטוינט איז דער דאזאר געבליבען, זעהענדיג ווי דער בישן געהט זיך אזוי גאנץ לאנגזאם מיטן טלית-זאק אינטערען ארעם, און ווי נור ער דערנעהנטערט זיך צום ארט וואו עס ליגט דער בייטעל, אזוי מאכט ער פלוצלינג די אויגען צו, און געהט פערביי דעם בייטעל געלד, ווי קיינמאל גאר נישט...

שפעטער, ווען דער דאזאר איז נעקומען אין בית-המדרש אריין דאווענען, האט ער ביי זיך בעשלאסען צוצוגעהן צום בישן און איהם פרעגען וועגען די גאנצע מעשה, ווען דער בישן האט שוין נעהאט אבגעדאווענט איז דער

דאזאר צו איהם צוגעגאנגען און אימישנע דעם בישן געפרעגט וועגען עפעס אנ׳אלטען חוב וואס דער בישן האט אפצונעמען ביי א פריץ, און בעת מעשה איהם א פרעג געטוהן:

— וואס איז דאס געוועזן מיט אייך ר׳ משה, היינט אין דער פריה שטעה איך מיר אזוי ביי מיין פענסטער קוק מיר אזוי ארויס אין גאס, זעה איך ווי איהר געהט פערביי מיט צו געמאכטע אויגען, כ׳האב מיך פשוט דערשראקען פאר אייך... —

— אזוי, ווייס איך וואס? — האט דער בישן זיך ביטער צעשמייכעלט — ס׳איז מיר פלוצלינג אריין א מחשבה אין קאפ. כ׳געה מיר אזוי היינט אין דער פריה אין גאס. טראכט מיר פון מיין פינסטער ביטער מזל, פאלט מיר איין א געדאנק:— אז ס׳איז דאך נישט אזוי שלעכט, — וואס וואלט איך למשל אזוי געטוהן ווען כ׳וועהר אזוי בלינד, און זעה נישט מעהר גאטס ליכט, קען נישט מעהר לערנען גאטס תורה. דאס וואלט דאך פיטל ערגער געווען. האב איך געוואלט זעהן ווי שלעכט עס איז, אז מען איז בלינד, האב איך בכיון צו געמאכט אויף א מינוט די אויגען, און דאס האט איהר מיך געזעהן אודאי א דורך געהן פאר אייער פענסטער. —

ווען דער בישן איז שוין געהאט אוועק געגאנגען, האט איהם דעם דאזער לאנג נאך געקוקט און ביי זיך געטראכט; — אז עס איז נישט בעשערט, העלפען נישט קיין שום אויפטהועכצען.

שפעטער אביסעל האט שוין דאס גאנצע שטעדטעל פון דער מעשה געוואוסט און נאך מעהר בעדויערט דעם בישנ׳ס ביטערען מזל.

מ. שווארץ.

א מערקווירדיגע געשיכטע מיט א יודיש מיידעל, וועלכע איז געווארן א פירשטין פון מאראקא.

רייזל פערליטשקע פון ציעשאנאוו, פון גאליציען, האט קיינמאל נישט געטרוימט אפילו צו זיין א גרויס-פירשטין. זי האט נאר געוואלט פאהרען קיין אמעריקא צו איהרע קרובים.

דאס איז געווען מיט 15 יאהר צוריק. רייזל פערליטשקע איז דאמאלט אלט געווען 17 יאהר. איהרע קרובים האבען געוואוינט אין ניו ארליענס, וואוהין זי האט זיך געלאזט פאהרען אויפן וועג האט זי זיך באקאנט מיט זייער א „רייכען, איידעלען און אינטעליגענטען סוחר", וואס האט זיך אין איהר „שטערבליך פערליבט" און אוועקגעפאהרען מיט איהר אין בוענאס-איירעס חתונה האבען.

די ערשטע בריוו פון רייזעלע פערליטשקע צו איהרע עלטערען זענען געווען פול מיט גליק, —איהר מאן — האט זי געשריבען — איז פיין, איידל, בעהאנדעלט זי ווי א פרינצעסין. נאר מיט אמאל איז אנגעקומען א קירצער בריוו: „ראטעוועט! איך בין אין קאאירא"...

איהרע עלטערען פון שטעדטיל ציעשאנאוו האבען גארנישט געקענט העלפען, זיי האבען קיינמאל אין זייער לעבען נישט געהערט אפילו פון א שטאדט קאאירא. זיי האבען באוויינט זייער קינד און פארפאלען

איצט האבען גאליצישע יודען פון ציעשאנאוו באקומען א מעלדונג, אז רייזעל פערליטשקא לעבט און זי איז אין פאלעסטינא.

מיט איהר איז פארגעקומען א געשיכטע ווי פון טויזענד און איינאכט. דער ארגענטינער „מאן" האט האט זי אוועקגעפיהרט קיין קאאירא און פארקויפט צו א מאראקאנישען גרויס פירשט און הערשער.

דער מאראקאנישער הערשער האט שוין געהאט נישט דאס ערשטע ווייב. זיין הארעם איז געווען גאנץ רייך מיט ווייבער פון אלע ראסעס און הויטפארב. אבער מעהר פון אלע האט ביי איהם נושא-חן געווען די גאליצישע רייזל פערליטשקע. ער האט זי דעריבער גענומען פאר א ווייב, אוועקגעגעבען איהר א סך צירונג, מתנות און דינסטען. און אויך איהר באשטימט צוויי הויף-דאמען, אויך יודיש-פוילישע מיידלעך, איינע מיטן נאמען פייגע בערלאטשעק און די אנדערע — מלכה קניידעל.

די „הערשערין" רייזל פערליטשקע האט גאנץ גוט געלעבעט מיט די הויף דאמען, אנשטאט פארלאנגען פון די הויף-דאמען זיי זאלען פאלען פאר איהר זיבען מאל אויף דעם פנים און קושען דעם זוים פון איהר קלייד, איז די הערשערין רייזל פערליטשקע געזעסען מיט איהרע שקלאפינס צוזאמען, געזינגען טרויעריגע מעלאנכאלישע לידלעך, דערציילט זיך פון די שטעדטלעך מעשיות, געדאוועגט צוזאמען.

אזוי האט זיך געלעבט די הערשערין רייזעל פערליטשקע מיט איהרע הויף-דאמען פייגע בערלאטשעק און מלכה קניידעל, ביז עס איז נישט געקומען צו א קריג צווישען די מאראקאנער מיט די שפאניער.

ביי דער לעצטע קריג צווישען די מאראקאנער מיט די שפאניער, איז אויך דער גרויסער העלד, רייזעל פערליטשקעס מאן געווען אויפ׳ן פראנט. ער האט איבערגעלאזט זיין קעניגען רייזעל, צוזאמען מיט אלע איבעריגע קעניגינס און קעפס-ווייבער, און איז אוועק ארויסטרייבען די זינדיגע שפאניער פון הייליגען לאנד מאראקא. אבער איהם האט געטראפען א שפאנישע קויל אין הארץ, און ער איז געפאלען טויט.

דעמאלט האט זיך אויפגעהויבען די קעניגין רייזעל מיט איהרע הויף-דאמען פייגע און מלכה. זיי האבען זיך דורכגעשמוגעלט דעם קריגס-פראנט, זיי האבען דערציילט די פראנצויזישע אפיצירען זייערע איבערלעבענישען, האבען די פראנצויזען זיי ארויפגעזעצט אויף א שיף וואס גייט קיין פאלעסטינא און די דאמען ארויסגעלאזט אין יפו׳ער פארט.

איצט איז די מאראקאנישע הויכגעשעצטע דאמע שוין א פרוי פון עטליכע און דרייסיג יאהר. זי האט מיטגעבראכט מיט זיך א סך בריליאנטען און אגדערע ווערטפולע-זאכען.

איצט גרייט מען זיך אין שטעטעלע ציעשאנאוו פון וואנען זי שטאמט, אפצולעקען אביינדעל ביי דער רייכער דאמע. א סך באקאנטע איהרע, פריינד, האבען שוין אוועקגעשריבען בריעף, אין וועלכע זיי בעטען, אז זי, די „גרויספירשטינען", זאל זיך באמיהען פאר זיי און שיקען זיי „סערטיפיקאטס", ערלויבנישען אריינצופארען קיין פאלעסטינע. — אויב זי א גרויס פירשטען פון מאראקא, וועט דאס נישט קענען טאהן — מיינען די יודען פון ציעשאנאוו—ווער-זשע דען וועט שוין עפעס אויפטוהן?!

אגדערע, וואס ווילען נישט פארען קיין פאלעסטינע און ווילען בעסער בלייבען אין גאליציען, בעטען ביי דער גרויס-פירשטען געלט אויף אויפצושטעלען א נייע באד און א בית-מדרש להבדיל...

וו. א. ק.

פון דער גארבאטקער פרישע לופט.

עצות און אנווייזונגען פון דער דאטשע—אלא פיעטרושקא פון אונזער ספעציעלען שליח ר׳ בן-ציון.

גארבאטקע דעם 2-טען אויגוסט

אייער דאטשע - קארעספאנדענט איז בכדי אויסצופיהלען דעם רעדאקטארס בעפעהל ספעציעל ארומגעפאהרען מיט א טאקסאמעטער איבער די ציכטיג ברוקורטע גאסען פון גארבאטקע און אבגעהאלטען עטליכע קאנפערענצען מיט׳ן פארזיצענדער פון שטאט-ראט, קאנדוקטאר פון שפאציר-צוג, פרעזידענט און אנד. בכדי זיך גוט צו אינפארמירען און אנטקעגען קומען אונזערע לעזער מיט עצות.

אז איהר ווילט פאהרען אויף זומערוואוינונג.—זאל זיין קיין גארבאטקע, מוזט איהר קויפען א בילעט, אנדערש וועט מען אייך אויף דער באהן-נישט ארויפלאזען. איהר מוזט אויך מיטנעמען מיט זיך אביסעל געלט בערך 1000 זלאטעס. מיט׳ן מעניוש איז אזוי: וועגט ער וועניגער פון 10 קילא, קאנט איהר איהם מיטנעהמען מיט זיך ד. ה. געבען צוהאלטען דעם מאן, נישקשה, ר׳וועט זיך נישט איבערייסען, וועגט ער מעהר ווי 10 קילא, קאנט איהר אנדינגען א ספעציעלען וואגאן און איהם אסעקורירען אין דער ענגלישער אסעקוראציאנס געזעלשאפט, וועלכער האט איהר אפטיילונג אין גארבאטקע אויף דער 5-טער עוועגיו סטריט, אין באגאזש ווערט שוין אריינגערעכענט: דעם שפיגעל, דאס קאנאריקעל, האמאק, שטעק-לאטען און דאס בערשטעלע צו דער ציין. דאס לעצטע ווערט דא זעהר בענוצט און געברויכט, מחמת די לעטניקעס טהוט אביסעל וועה די ציין... (בערשטלעך סוחרים וואלטען דא גוט געמאכט נור וועגען דעם אין 2-טען בריעף.)

מיט׳ן קלימאט איז אזוי: אין דער פריה, איז די טעמפעראטור א גאנץ נידריגע, אין מיטן טאג - הייס, ביי מיידלעך — גאר הייס, זי דערגרייכט ביז 20 גראד, ביי ווייבלעך — שווער אונטערצוזוכען, נור ווי מבינים-ספעציאליסטען שאצען, דערגרייכט זי ביז 50 און טיילמאל ביז 60 גראד היץ א דירה צו בעקומען, איז נאך דער לעצטער בוי - בעוועגונג, נישט שווער, דער עיקר אבער, זענען די ווערענדעס, (טאראפען בלע"ז—זעה

וואס הערט זיך אין ראדאם.

בעשטעטיגט דער גמינע-ביודזשעט ווי אויך דער עטאט.

די גמינע האט פאריגען שבת דערהאלטען פון מיניסטעריום בעשטעטיגט דעם ביידזשעט פארן יאהר 1925. דער ביודזשעט איז בעשטעטיגט געווארען מיט א אומבעדייטענדע ענדערונג, דאגעגען דער עטאט אהן וועלכע ס'איז ענדערונגען. די מסירות פונ'ם גרופּקעלע „ראדאמער יודעלעך" געגען ביודזשעט, האבען געהאט א קנאפּע ווירקונג און זענען פולשטענדיג אנולירט געווארען. די קלאגען, וואס זענען פערשפּרייט געווארען דורך דער דערמאנטער גרופּע, אז מ'האט אראבגענומען און פערקלענערט דעם ביודזשעט אויף 80,000 זלאטעס, האבען קיין שום גרונד נישט.

אין צוזאמענהאנג מיט דער בעשטעטיגונג פון ביודזשעט האט די גמינע שוין אנגעהויבען פונאנדערצושיקען צו די עטאט-צאהלער צאהלונג'ס-מעלדונגען (נאקאז פלאטניטשי)

פארוואס אינטערעסיר'ען נישט די יודישע ראטמענער?

ווי בעוואוסט, איז צווישען דער שטאדט-פערוואלטונג ביים מאגיסטראט און דער אמעריקאנער געזעלשאפט „אולען עם קאמפּ." געשלאסען געווארען אנ'אפּמאך, לויט וועלכער די לעצטע איז צוגעטרעטען צו קאנצאליזירען די שטאדט, פערשטעהט זיך, אז ביי אזא ארבייט זענען בעשעפטיגט א גרויסע צאהל ארבייטער, צווישען וועלכע אבער עס איז נישט פאראהן אפילו איין יוד, די אדמיניסטראציווע לייטונג פון דער דאזיגער אונטערנעהמונג מאבט פערשידענע שוועריגקייטען און זעהט אויף אלע אופנים אויסצומיידען יודישע ארבייטער און יודישע אפּערטען.

ווי מען אינפארמירט אונז, ענטזאגט מען זיך אנצונעמען, אפילו צו שווארצע ארבייט, יודישע מאטוזשיסטען, אדער סטודענטען, וועלכע האבען נישט די מעגליכקייטען פארטצוזעצען זייער שטודיום, נישט קוקענדיג וואס זיי פערלאנגען צו 5 זלאטעס טעגליך אין דער צייט ווען קריסטליכע ארבייטער בעקומען פון 8 ביז 10 זל. נישט קיין בעסער מזל האבען אויך אנדערע יודישע אפּערטעס. מען איז אזוי נזהר פון אננעמען א יוד אויף א פּאסטען, אדער א יודישע אפּערטע, אז קוים זענען פאראהן פאלען, ווען מען קען נישט דערקענען פון א יוד ביז א קריסט, ווערט דער בעטרעפענדער פערזאן גענומען אויפען פערהער, צי ער ווייסט, וואו דער גלח וואהנט און וואס מען מיינט ניעשפארעס (גאטעס דינסט נאך מיטאג צייט) אויב יענער ווייסט נישט צו ענטפערן, אזוי ווייסט מען גלייך, אז ער איז א יוד.

ווי מען גיבט אונז איבער, האט די קאנטראל איבער דער דאזיגער ארבייט דער מאגיסטראט, און דערפאר איז פשוט אונפערשטענדליך, פאר וואס אונזערע יודישע ראטמענער מאכען זיך נישט וויסען און געפינען אפילו נישט פאר נויטיג צו אינטערווענירען וועגען דעם.

מיר גיבען דעם נאטיץ בקצור, צוליעב דעם, וואס מ'האט אונז איבערגעגעבען די לעצטע טעג, און נעכסטען נומער וועלען מיר דעם ענין בעהאנדלען מעהר באריכות און זיך אפּשטעלען אויף דער טהעטיגקייט פון אונזערע יודישע ראטמענער-קאלא.

ה' פאגעלמאן דערהאלט די טעג זיין בעשולדיגונג'ס-אקט

דער געוו. רעדאקטאר פון דער „ראדאמער-צייטונג" בעקומט די טעג דער בעשולדיגונג'ס-אקט וועגען ענין קעסטענבערג, ווי מען ווערט געוואהר ווערט ה' פאגעלמאן געגעבען צייט 7 טעג צו צושטעלען עדות.

קאנפערענץ ביים ה' סטאראסטווא מיט די שניידער — מייסטער.

פאריגען שבת איז פארגעקומען א קאנפערענץ ביים ה' סטאראסטווא צוזאמען מיט די יודישע און קריסטליכע שניידער-מייסטערס. ס'איז געווארען בעהאנדעלט די פראגע וועגען אראבלאזען די פרייז פון מלאכה-געלד. נאך א לענגערע בעראטונג איז בעשטימט געווארען, אז די שניידער-מייסטער זאלען זיך בעטראכטען צווישען זיך, היינטיגען מאנטאג זענען געווען ביים ה' סטאראסטווא, מצד די יודישע שניידער-מייסטערס די ה"ה משה רובינשטיין און בעריל גאלדבערג און פון די קריסטליכע די ה"ה רעטשקא און שובינסקי, וועלכע האבען פארגעשטעלט א געמיינזאם אויסגעארבייטען פרייז-קוראנט לויט פאלגענדע ציפערן: 1) קאטעגאריע. פון א אנצוג מיט צודאטען אנשטאט וואס ביז אהער האט געקאסט 100 זל. זאל יעצט זיין די פרייז 80 זל. 2) קאטעגאריע אנשטאט 80 זאל זיין 64 זל. 3) קאטעגאריע אנשטאט 56-70 זלאט.

קרבנות און געליטענע פון הוראגאן אין ראדאם.

מאנטאג פארנאכט האט איבער'ן שטאדט געבושעוועט א שרעקליכער שטורם-ווינד, וואס איז בעגלייט געווארען מיט א גאס רעגען. דער שטורם איז

און עדיסאנס ענציקלאפעדיע (זייט 2300). ווייל ווי ס'איז בעקאנט עסט מען דא, נישט אין די שטובען נור אין דרויסען... ד. ה. אין א ספּעציעל צוזאמענגעקלאפּטער סוכה, און איך וועל טאקע בעמערקען, אויף א בייער ערשיינונג אין פּאסע-וועלטעל, אז אונזערע לעזער זאלען וויסען. די פויערען זענען לעצטענס געפאלען... אויף א שכל: זיי קלאפּען צונויף ווארענדעס אהן דעכער, מ'האט דעם איינדרוק, אז מען זיצט ביי א פאטאגראפיסט אין דער גלעזערנער אטעליע. פלוצלינג אבער, ווען איהר האלט אין מיטען דעם פסוק „ויאכלו", אין איין האנד די קאטשקע און אין דער אנדערער האנד א לעפעל קאמפּאט (צימעס בלעז) טהוט זיך אלאז אראב א שלאגס רעגען (יענע וואך איז דא געווען א פארפאל: א מיידעל, איז צוליב די רעגענס אריין אין א בלאטע, האט מען געמוזט צוזאמענרופען גאנץ נארבאטקע מיידלעך מיט יונגלעך... מ'זאל זי ארויסציהען) און איהר מוזט זיך אויפכאפּען און מאכען ויברח און אלץ בלייבט שטעהן. נו, האט דאס א טעם און א ריח? באמנות ניין! איך האב אייך דאס געברענגט פאר א משל, בכדי איהר זאלט וויסען, אז איהר קומט דא אהער, זאלט איהר זיך היטען! א ווערענדע מוז האבען א דאך!

אויך זאלט איהר זעהען, ס'זאל זיין אין דער וואוינונג א קעלער—אבצוקיהלען זיך..., טאמער זאגט מען אייך, אז דער קעלער איז אויפ'ן הויף, אנטלויפט! א סכנה לויערט אויף אייך... ווייל, אט לאמיך אייך בעקענען, וואס יענער וואך איז דא פארגעקומען: א משרת האט אריינגעשטעקט דעם קאפּ אין קעלער אריין בכדי ארויס צו נעהמען א טעפעל זויערע-מילך. האט זי זיך דארטען פערשטעפּעט דעם קאפּ און נישט געקאנט ארויס. ווייל די קעלערס דא, זענען אזוי איינגעארדענט: (לויט ד"ר רופינס פלאן) מען מאכט אויס א קליין גרובעל, אין דער הויך שיט מען אן זאמד און מען ארבייט אזוי אויס, ס'זאל אויסזעהען ווי א קליין באק-אויווענדעל, מעהר ווי דער קאפּ קאן דארטען נישט אריין. האט דאס משרת טאקי נישט געקאנט ארויס, מ'דרעהט אהער מ'דרעהט אהין, פּרובט מען צו ריהרען דאס זאמד אין דער הויך, — שרייט זי ארויס, אז מען פערשיט זי. נו — וואס מיינט איהר האט מען געטהון? מ'האט זי אנעם אן געטהון ביי די רגלים און היידא א ציה ארויסגעטהון. שטעלט אייך פאר, וואס ס'האט זיך אנגעטהון, באמנות אז מען קריכט ארויס פון א קוימען הארפּט מען נישט זיין אזוי שווארץ, איינגעריסט ווי זי איז געווען.

די בעלי הבית'טע. האט געהאט שטארק ע"נ, ממש ס'איז איהר געגאנגען אין לעבען, נישט אזוי ווייט, צוליב דער איינגעריסטער דינסט, ווי צוליב זויערע-מילך. — באמנות ווי ס'איז גארנישט געווען קיין זויערע-מילך — בלויז סמעטענע האט זי זיך געקלאגט

נו, מיר געהן צוריק צום ענין, אלזא, ווייסט איהר שוין, אז מען טאר נישט דינגען א דירה מיט א קעלער אויפ'ן הויף. מיט אנטהועבק איז אזוי! מענער בעדארפען מיטנעהמען מיט זיך: אמעריקאנער הויזען, קאלירטע בינדעס נעלד אויף צו פונדעווען, מאדנע קעלנער, געקינסטעלטע פּיסקלעך א. ד. ג. דאגעגען פרויען דארפען זיך קיין סך מלבושים נישט מיטנעהמען, ווייל סיי ווי סיי ווערען זיי קנאפּ בענוצט, קיין עלעקטרישע סטאציע, איז נאך דא דערווייל נישטא, איבער דעם, אז איהר ווילט ס'זאל זיין און שטוב ליכטיג, צינד אן א ליכט, א עלעקטריש לעמפּעל, אדער זיצט אין דער פינסטער אז איהר שפּאצירט אין וואלד קענט איהר אויך מיטנעהמען: א בליץ-לאמפּ, א הענגעל — לייכטער, אדער א עלעקטרישען קלאץ פון ראדאם, א מייסטענס, אבער, ווערט בענוצט דאס לעצטע מיטעל: מען שפּאצירט אין דער פינסטער לעצטענס האט זיך דא געגרינדעט א חברה אונטערן נאמען „ניעך זשייע וואדקא" איך מאך אויפמערקזאם, אז מען זאל ביי זיי נישט דינגען קיין דירות צוליב צוויי טעמים: 1) זיי ווילען נישט מאכען קיין שטר-מכירות און 2)-טענס זענט איהר אין די דאזיגע צימערן נישט זיכער מיט'ן לעבען, איך האב צופעליג גענעכטיגט ביי מיינס א פריינד און א דירה געדונגען ביי דער דערמאנטער חברה — איז אויפהויבענדיג זיך אין דער פריה, האבען מיך זיך ארומגעזעהן, אז אונזער הייזעל איז אוועקגעקראכען אויף א פאר איילען.....

אין דער לעצטער מינוט ווער איך געוואויר פון א זיכערע קוועלע, אז אויף דער זיצונג פון גארבאטקער שטאדט-ראט, איז בעשטימט געווארען צו עפענען א עלעקטרישע סטאציע און איינצוארדנען עלעקטרישע בעלייכטונגען אין וואלד. די דאזיגע ידיעה, האט זיך בליץ-שנעל פערשפּרייט אין גאנץ גארבאטקע און געמאכט אויף דער גאנצער היגער יוגענד א שווערען און ערשיטערטען איינדרוק...

ווי מען שמועסט אין די היגע פּאליטישע קרייזען, וועט די גאנצע היגע יוגענד מוזען, צוליב דעם עמיגרירען און בעזעצען זיך ערגיץ אנדערש....

וואס מעהר אלץ שטארקעד געווארען און אין שפעטערע אוועגד-שעה'ן איבערגעגאנגען אין א הוראגאן, וואס האט אויסגעריסען בוימער און אומגעווארפען פארקענס. אין פיל ערטער זענען פון די הייזער געפלויגען דאכער און ס'האט איבערגעריסען די עלעקטרישע דראט. אסך שטובען זענען אגאנצע נאכט געבליבען אהן עלעקטריע. אויך די קינאס זענען געווען עטליכע שעה נישט נישט טהעטיג צוליב מאנגעל פון עלעקטרישען שטרום.

אין דער צייט פון הוראגאן זענען פארגעקומען פארפאלען, וואס האבען זיך אין א טייל פונקטען פון שטאדט פערענדיגט מיט קרבנות אויף דער גליניצע נישט ווייט פון דער וועסאלא גאס האט זיך איבערגעריסען א שטיק עלעקטרישע דראט, וואס איז אראבגעפאלען אויפ'ן דורכגעהענדיגען ארבייטער סטאניסלאוו קאספזשיצקי, וועלכער האט זיך אזוי אומגליקליך פערפלאנטערט, אז ער איז אינגאנצען עלעקטעריזירט געווארען פון דעם צוגאסענעם אנגעגליהטען שטרום, וואס האט איהם דער'הרג'עט אויפ'ן ארט.

אין דער זעלבער צייט האט אויך פאסירט א פארפאל אויפ'ן וואגל מיט א געוויסען יצחק שיינבוים וועלכער האט זיך אהיים געקעהרט אין דער שטורעמדיגער נאכט. געדענדיג אזוי אין דער פינסטער, האט ער נישט בעמערקט ווי לעבען איהם איז אראבגעפאלען א עלעקטרישע דראט, איבער וואס ער איז איבערגעטרעטען און איז שטארק עלעקטריזירט געווארען. ער האט געמאכט א געוואלד, אויף וואס ס'זענען זיך אנגעלאפען מענשען, וועלכע זענען אבער פון בלויזען אנריהרען איהם אויך עלעקטריזירט געווארען. מ'האט געמוזט ברענגען א האמער, מיט וועלכען מ'האט איבערגעהאקט די דראט. שיינבוים איז פערוואונדערט געווארען אין פיס, וואס איז אבגעזענגט געווארען דורך די מלבושים.

לעבהאפטע בעוועגונג אין דער גמינע-אבטיילונג פון סטאן-ציווילני.

זייט די גמיגע האט איבערגענומען דעם סטאן־ציווילני פיהלט זיך זעהר א לעבהאפטע בעוועגונג. ס'קומען שליפען אקטען טאטעס, זיידעס און קינדער, וועלכע האבען א רייהע יאהרען דאס פערנאכלעסיגט צו טוהן. די גמינע מאכט פון איהר זייט פערלייכטערונגען דער ארימער בעפעלקערונג ביים שליסען די אקטען.

שטראף פאר נישט פערנעמען די ריכטיגע פלעצער אין טעאטער

דער קאנטראליער פון מאגיסטראט בעט אונז מיטצוטיילען, אז די וואס קומען אין טעאטער ברויכען פערנעמען זייערע ריכטיגע אנגעוויזענע ערטער. און נישט איבערזעצען זיך אויף טייערע פלעצער, בעת זיי האבען אויסגעקויפט ביליגערע בילעטען. דאס שטערט די ארדנונג און די פערזאנען, וועלכע קויפען ווירקליך אויס טייערע בילעטן מוזען זיצען אויף די פאר זיי נישט ענטשפרעכענדע ערטער. דער קאנטראליער מאכט דעריבער אויפמערקזאם אז אויב ס'וועלען זיך איבער'חזר'ען נאך אזעלכע פאלען, וועלען די בעטרעפענדע פערזאנען בעשטראפט ווערען.

א מתנה די תלמוד—תורה קינדער

ה' דוד קאפער האט געשענקט טליתים קטנים מיט סידורים פאר אלע קינדער פון תלמוד תורה.

פון יודישען טעאטער

די פעראייניגטע טרופע פון יודישען ארטיסטין־פעראיין, האט זונטאג אויפגעפיהרט די בעריהמטע פיעסע „גאט פון נקמה" פון שלום אש. דער טעאטער-זאהל פון „ראזמאיטאשטשי" איז געווען פיעל איבערגעפאקט און די ארטיסטען האבען זיך פיל מיה געגעבען, אז די פיעסע זאל ווי ווייט מעגליך אויסגעשפילט ווערען ווי געהעריג. היינטיגען שבת-צונאכט ווערט דירך דער זעלבער טרופע אויפגעפיהרט אין „קארסא" צום ערשטען מאל אין ראדאם דאס בעוואוסטע פאלקס־שטיק „יזכור",

א פראצעס געגען די אונטערשרייבער אויף די מסירות.

ווי מיר ווערען געוואהר, האט די אויפזיכט'ס-מאכט איבערגעגעבען דער פראקוראטאר דעם גאנצען מאטעריאל פון די מסירות אויף דער גמינע, מיט'ן צוועק צו פערפיהרען א פראצעס געגען די אונטערגעשריבענע אויף די מסירות, וועלכע האבען נישט צוריקגעצויגען זייערע אונטערשריפטען בעת א גרויסע טייל פון די אונטערגעשריבענע האבען פראטעסטירט און צוריקגעצויגען זייערע חתימות, ערקלערענדיג, אז מ'האט ביי זיי דאס אויסגענארט. דער פראצעס וועט הויפטזעכליך פערפיהרט ווערען געגען די, וואס זענען די אינציאטארען פון דער מסירה-אקציע.

עטאט-שטייער אין ראטעס.

נישט קוקענדיג, וואס די גמינע האט רעכט אויפצומאנען דעם עטאט-שטייער אין אנ'איינמאליגן אבצאל פארן יאהר 1925, דאך איז גענומען געווארען אין אכט דעם שווערען קריזיס פון די עטאט-צאהלער און די גמינע האלט זיך ביי דעם פאריגען בעשלוס, אויפמאהנענדיג דעם עטאט אין 3 ראטעס, ד. ה. יעדע דריי מאנאטען צו איין ראטע.

גאסטראלען פון אנ'אוקריינער טרופע.

אין ראדאם גאסטראלירט די טעג אנ'אוקרייגישע טרופע. זי טרעט אויף אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי" וואו זי גיעט 4 פארשטעלונגען. אנהויבענדיג פון היינטיגען דאנערשטאג. דער אנסאמבל בעשטעהט פון עטליכע צוואנציג מאן, בעזיצט אייגענע קאסטיומען און האט א אייגענעם ארקעסטער.

וואס הערט זיך אין קעלץ.

פון סוחרים - פעראיין

דער סוחרים-פעראיין אין קעלץ רעכענדיג זיך מיט דער פעראינטערעסירונג, וועלכע די ידיעה וועגען די פערלייכטערונגען און שטייערדרוק-לאסט —האט ארויסגערופען אין די סוחרישע קרייזען, האט איינגעלאדענט דעם יוריס-קאנסול פון דער צענטראלע פון סוחרים־פעראיין אין ווארשא דעם ה, נאטאנזאהן, וועלכער האט געהאלטען א אינהאלטס-רייכען רעפעראט. אויף דאס טהעמא „די עקאנאמישע-ווירטשאפטליכע לאגע אין פוילען".

ביי א פיל געפאקטען זאל בעגריסט ה' ווארגאן דעם גאסט און ערטיילט איהם דאס ווארט. דער רעפעראט שטעלט זיך געגוי אב אויף די סיבות וועלכע האבען צוגעפיהרט צום יעצטיגען קריזיס.

די פערלייכטערונגען זענען, זאגט דער רעדנער נוגע בעיקר דעם אומזאץ-שטייער וועלכער וועט פון ארטיקלען פון ערשטען געברויך אויסמאכען ביי הורט סוחרים (די 2-טע קאטעגאריע וועט אויך פערעכענט ווערען צום הורט) נור א $\%$ $^1/_2$ און ביי דעטאליסטען $1\,\%$

די נאוועלע פערפליכטעט שוין פון 1-טען ליפיעץ.

די צענטראלע פון סוחרים פעראיין אין ווארשא, וועלכע שטעהט אויף דער וואך פון די בעדערפעגישען פון יודישען סוחר אין פוילען, וועט אויך מוטיג פערטיידיגען און אייסאיבען איהר גאנצען פלייס צו פערלייכטערען די לאגע פון יודישען סוחר אין פוילען.

נאך דעם רעפעראט, וועלכער איז אויפגענומען געווארען מיט גרויס צופרידענהייט דירך אלע אנוועזענדע עס זענען געשטעלט געווארן דורך די סוחרים פערשידענע פראגען אויף וועלכע דער רעפערענט האט אויספיהרליך געענטפערט.

נאכדעם ווי דער דירעקטאר פון היגען סוחרים-פעראיין ה' האמער האט זיך געווענדעט צום סוחרטום אונטערצושטיצען די סוחרישע אינסטוטוציע, האט דער ה' ווארגאן אייסגעדריקט אין נאמען פון די קעלצער סוחרים א דאנק דעם ה' ד"ר נאטאנזאהן פאר זיין אינהאלטסרייכען רעפעראט און געשלאסען די פערזאמלונג.

מ.

פון דעם שטאדט - ראט.

אויף דער איפפאדערונג פון די יודישע ראטמענער, וועלכע האבען אינטערפעלירט געגען דעם נישט ריכטיגען אויסשליסען פון שטאדט־ראט דעם לאווניק ה' מ. ראוויצקי, איז דאנערשטאג דעם 24-טען יולי ווידער פארגעקומען א זיצונג פון דעם שטאדט-ראט נאך א מאל בעטראכטען דעם בעשלוס, אזוי ווי די זיצונג איז פארגעקומען ביי פערמאכטע טירען, איז אוממעגליך צו וויסען דעם גאנג פון דער זיצונג ווי אויך די שטעלונג פון די קריסטליכע ראטמענער. דער בעשלוס איז בעשטעטיגט געווארען געגען די שטימען פון די יודישע ראטמענער.

א טרויעריגער פארפאל מיט א פרוי און א קינד.

שבת ארום 4 אזייגער נאך מיטאג האט זיך צוריקגעקעהרט א היים די פרוי גאטפריד מיט איהר 5 יעהריגעס קינד פון דעם שטאט-פארק. ביים איבערגע-

העז פון איין האַרניק אויף דעם צווייטען איז פלוצלינג אַנגעלאָפען אַ אויטאָמאָביל. די פרוי וועלענדיג ראַטעווען דאָס קינד פון א זיכערען טויט, איז אונטערגעלאָפען אָבער שוין צו שפעט. דער אויטאָמאָביל איז מיט דער גרעסטער קראַפט איבערגעפאָרען זי מיט דעם קינד און זיי שרעקליך פערוואונדעט. דער שאָפער האָט געפּרובט צו ענטלויפען אָבער דער אויפגערעגטער עולם האָט איהם פערהאַלטען און אויף דעם אייגענעם אויטאָמאָביל אָבגעפיהרט די פערוואונדעטע פרוי און קינד אין יודישען שפּיטאָל.

דער צוריקקעהר פון די שומרים פון דעם זומער-וואָהנונג

פאַריגען פרייטאג זענען קיין קעלץ אָנגעקומען מיט דער באַהן פון משעני-כטאָוואָ אַ גרויסע אָבטהיילונג פון יודישע סקאַוטען, וועלכע האָבען זיך צוריקגעקעהרט פון די זומער-וואָהנונגען. די שומרים האָבען מיט פאָהנען דורכגעמאַרשירט די שטאָדט. די יודישע בעפעלקערונג האָט בעוואונדערט און זיך געפרעהט, צוקוקענדיג זיך צו די יונגע און געזונטע קינדער, וועלכע האָבען דרייסט און מיט ווירדע מאַרשירט דורך דער שטאָדט.

איין צד איז געווען אונצופרידען און דאָס איז די „סלאָווא ראַדאָמסקי", וואָס האָט אויף איהר שטייגער געמאַכט אַ בעמערקונג פאַרוואָס זעהט מען נישט אויך די פוילישע הערצער אויף די גאַסען פון קעלץ זאָלען קאָנען מיט אַזאַ פּאַראַד דורכגעהן די גאַסען.

פון דער היגער פוילישער פרעסע.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אויסשליסן דעם יודישען לאַווניק ה' ראַוויצקי פון מאַגיסטראַט איז די היגע „גאַזעטאַ קעלעצקי" אַרויס מיט איהר אַלטען סקאַרבאָווען נוסח, וואַרפענדיג אויף יודען פעך און שוועבעל, אַלאַ „דוואַ גראָשע" כדי מצהיר נושא חן צו זיין ביי איהרע לעזער און אַזוי נאָך אַרויס-שטייפען איהר קאָנקורענטקע די „סלאָוואַ ראַדאָמסקאַ".

די „גאַזעטאַ" איז אַרויס מיט אַ ירגזון בכן די יודישע ראַטמענער מאַכען דערפון אַזאַ גרויס געשעהעניש און לאָזען נישט קאָמפּראָמיטירען זייער חבר.

די „גאַזעטאַ" מאַכט זיך אַ פּנים כלא יודעה, אַז דער גאַנצער ענין איז נאָך נישט גענוג קלאָר אויפגעוויזען געוואָרען און אויך די האַלטונג פון שטאָדט-ראָט איז אין דעם פּונקט נישט ריכטיג, ווייל דאָס אויסשליסען איז געמאַכט געוואָרען אַזוי בהפזונדיג, אַז מען האָט אפילו נישט דערלאָזט דעם ה' ראַוויצקי די זאַך אויפקלערען.

די „גאַזעטאַ" מאַכט זיך אויך פערגעסען פון דעם וואָס די יודישע ראַטמענער האָבען געפאָדערט צו רעווידירען דעם בעשלוס און דורכפיהרען אַ גענויע און שטרענגע אונטערזוכונג.

דער הויפּט עדות אויף וועלכען דער פּרעזידענט שטיצט זיך, וועלכער זאָל מכלומרשט האָבען „בעוויזען" איז אַזאַ פּערזאָן, וועלכער ריפט נישט אַרויס קיין איבריגען צוטרויען.

דער רעדאַקטאָר פון דער „גאַזעטאַ" מאַכט דערביי אַזאַ „פּאָליטישען" שפּרונג און מישט עס אויס מיט דער יודיש פוילישער פערשטענדיגונג, אַיראָניזירענדיג דערביי, אַז נאָך אַלע „הנהות" וואָס מיר האָבען ביי דער פערשטענדיגונג קען מען אונז דראָהען מיט תפיסה פאַר אונפּאַסיגע מענשען...

כ״ק.

דער קאַמף אַרום דעם ביודזשעט פון דער יודישער גמינע אין קעלץ.

שוין אַ לענגערע צייט ווי די יודישע גמינע שטעלט צוזאַמען איהר ביודזשעט און ביז היינט איהם נאָך נישט פערענדיגט. ווי מיר ווערען געוואָהר איז עס צוליעב דעם וואָס מען קען נישט אַדורכקומען מיט די סובּסידיומס-פּראַגע.

אין דער צייט וואָס די ציוניסטען פערלאַנגען איינמאַליגע אונטערשטיצונגען פאַר אַזעלכע וויכטיגע נאַציאָנאַלע און קולטורעלע אינסטיטוציעס ווי דאָס יודישע גימנאַזיום, די העברעאישע אוניווערזיטעט, האָבען זיך די „שלומי אמוני ישראל" געשטעלט אויפ'ן שטאַנד-פּונקט אַז אַ גמינע קאָן און דאַרף נאָר אונטערשטיצען לאָקאַלע און רעליגיעזע אינסטיטוציעס.

מיט איין וואָרט עס געהט אַ קאַמף אויף וואָס די וועלט שטעהט זיין עס האַלט שוין דערביי, אַז צוליעב דעם בודזשעט זאָלען מיר אין קורצען האָבען נייע וואַהלען...

די בעדייטונג פון א יודישע צייטונג אין קעלץ.

לאַנגזאַם אין טרויעריג פליסט דאָס לעבען אין קעלץ, אַ שטאָדט וואָס פערמאָגט ביי 20 טויזענד יודען. אַ קרייז שטאָדט וועלכע האָט איינע פון די גרעסטע אומגעגענדען און וועלכע האָט אַלע שאַנסען צו זיין אַ עיר ואם בישראל און שפּילען אַ דאָמינירענדע ראָל אין דער וואָיעוואודסטווע — איז טויט אין געזעלשאַפטליכען זין, אונמעטיג און האָט ביז יעצט נישט פערמאָגט קיין אייגענעם יודישען לאָקאַלען אָרגאַן. נישט איין מאָל איז אויסגעקומען צו פיהלען די נויטווענדיקייט פון אַ לעבעדיג וואָרט, פון אַ מעגליכקייט צו בעלויכטען די אַלע ערשיינונגען, רעאַגירען אויף אַלע פּאַקטען וואָס ווערען אַרויסגערופען דורך אונזער אַלטעגליכען לעבען און בעטען זיך ממש אויפצוקלערען אין דער פרעסע—, אָבער נישט די מאַטעריעלע מעגליכקייטען האָבען גורם געווען אַז מיר זאָלען קענען אויפהאַלטען א אייגענע יודישע צייטשריפט.

דאָס לעבען אָבער שטעהט נישט אויף איין אָרט און אויך די יודישע געזעלשאַפט ווערט ביי אונז פון טאָג צו טאָג מעהר בעוואוסטזיניג אין קולטורעל אין פּאָליטישען זין, און האָט דאָס רעכט צו נעהמען אַנטייל אין דעם ענטוויקלונגס פּראָצעס פון דעם פוילישען יודענטום. אָבער צום בעדויערען געפינט זי נישט קיין אָפּקלאַנג אין דער גרויסשטעדטישער יודישע פרעסע און ווערט במילא אָבגעשטיפט אין אַ זייט פון יעדער מין מיטאַרבייטונג מיט דעם צענטער. אויך ביי אונז אין קעלץ האָט מען אָנגעהויבען פיהלען ווי וויכטיג עס וואָלט געווען פאַר אונזער וואָיעוואודסטווע-שטאָדט אַ אייגענע יודישע לאָקאַלע צייטשריפט.

מען האָט געפילט אויף טריט און שריט א מאַנגעל אין אַ פּראָווינציאַנעלן אָרגאַן, וועלכער זאָל ווירקליך זיין געווידמעט די יודישע אינטערעסען אויף דער פּראָווינץ.

נעמענדיג אין פערגלייך אינזער געגענד מיט די קרעסען-שטעדט, זעהען מיר ווי ווייט אָפּגעשטאַנען מיר זענען פון זיי אין דעם זין, ווי דאָרט עגזיסטירט און ענטוויקלט זיך אין גרויסען זין פון וואָרט א יודישער פּראָווינץ-פרעסע, וועלכע האָט א גרויסע בעדייטונג פאַר דעם אָרטיגען געזעלשאַפטליכען לעבען. עס זענען דאָ שטעדט פיל קלענער ווי די וואָיעוואודסטוואָ-שטאָדט קיעלץ, וואס פערמאגען איין, אדער צוויי יודישע וואכענשריפטען און זאגאר א טעגליכע צייטונג.

ווען מיר נעמען א בריסק, גראָדנע, ראָוונע, נישט רעכענדיג שוין אַזעלכע שטעדט ווי ווילנא אדער ביאַליסטאָק, זעהען מיר ווי עס איז דאָ א פּלאַץ פאַר א יודישער פרעסע, עס פעהלט נישט דער לעזער און אויך די מאָראַלע און מאַטעריעלע אונטערשטיצונג פון דער געזעלשאַפט.

איינער פון די הויפּט-פאַקטאָרען פאַר יודישען רענעסאַנס איז געווען די יודישע פרעסע און עס ליגט נישט אונטער קיין צווייפעל. אז נאר די יודישע פרעסע האט געשפּיעלט די הויפּט ראָלע צו בעוואוסטזיניג מאכען די יודישע מאסען, געבענדיג זיי די מעגליכקייט צו אָריענטירען זיך גענוי אויף אַלע געביטען פון דעם געזעלשאַפטליכען אין פוילישען לעבען. לייַדער האט די גרויסשטאָדטישע פרעסע אַרויסגעוויזען זעהר ווייניג פערשטענדניש פאר דער ברייטער פּראָווינץ, און זעהר ווייניג פּלאַץ איבערגעלאָזט פאר די אַלע פראגען וועלכע זענען נוגע די קליינע שטעדט.

צי קאָן מען זיך בענוגענען מיט א פּאָר קורצע שורות, געווידמעט דער אָדער יענער שטאָדט, שטיצענדיג זיך אויף די ווערטער פון אנאנימען קאָרעספּאָדענטן!

עס איז נישט דא דער פּלאַץ צו אויסרעכענען די אַלע סבות, וואס האָבען אונז געצויגען צו דער וויכטיגער מיטאַרבייט צו שאפען פאר קיעלץ דעם איינציגען יודישען ארגאן, און מיר האפען, אז דאס „ראדאָמער-קעלצער לעבען" וועט ווירקליך זיין געווידמעט די אינטערעסען פון אונזער אומגעגענד, וועלכער פיהלט די נויטווענדיגקייט פון אזא אָרגאַן וואָס וועט זיך צופאסען צו די אויפגאבען וואס אונזער געזעלשאַפטליך און פּאָליטיש לעבען וועט פאר זיך אוועקשטעלען, האָבענדיג די מעגליכקייט צו אָבשפּיגלען די אַלע ניואַנסען פון אונזער אַלזייטיג לעבען און קענען דינען פאר דער בעפעלקערונג פאר א ווירקליך לעבעדיג וואָרט.

א. סערוועטניק.

פון דעם האַנדווערקער פעראיין!

אויף די האַנדווערקער האָבען שוין פערלוירען זייער געדולד צוליעב די האַנדלונגען פון די ראַטמענער אין דער יוד. גמינע. צוליעב דעם האָבען זיי גערופען זיטצונג אויף זונטאג אין זייער אייגענעם לאָקאַל ווי עס וועט גענעלגליך אַרויסגעזאָגט ווערען זייער שטעלונג צו דער יעצטיגע גמינע. עס איז מעגליך אַז די האַנדווערקער זאָלען אַרויסטרעטען פון דער קהלה אין דאַן וועט מוזען קומען צו נייע וואַהלען וועלכע וואָלט געווען דער בעסטער אויסגאַנג פון דער יעצטיגער לאַגע.

דער צירק גיט אַ פאָרשטעלונג לטובת דעם קעלצער לינת-הצדק.

די דירעקציע פון צירק סטאַניעווסקיך האָט באַשלאָסן אָפּצוגעבן אַ פאָרשטעלונג לטובת די וויכטיגע אינסטיטוציע „לינת הצדק" מאָנטאג דעם 10-טען ד. ח. עס איז מעהר ווי זיכער אז די יודישע בעפעלקערונג אין קעלץ וועט וואַרים אונטערשטיצען די פאָרשטעלונג, פון וועמענס איינקונפט סגעהט אויף אַזאַ וויכטיגען צוועק און וועט איבערפילען דעם צירק ביז איבער די ברעגען.

צירק סטאַניעווסקיך קעלץ

גאָהרענדיג נאָך קראָקע וועט דער ערָאפּעאישער סטאַניעווסקיס צירק געבען עטליכע גאַסט-שפּילען אין קעלץ. די פייערליכע ערעפנונג איז דאָנערשטאָג דעם 6|8

דער פראָגראַם בעשטעהט פון די בעסטע אַרטיסטישע אַטראַקציעס

פערד דרעסור פון בערימטען טעאַטער דירעקטאָר פון וואַרשאַוו. צירק **ציניזעלי**

בערימטע קלאָוונע **BIM-BOM** דער בעסטער וועלט-קאָמיק דער ליבלינג פון פובליקום **FRIKO**

אַקראָבאַטען אויף דעם טויט לייטער.

איינצעלהייטען אין די אַפישען און פראָגראַמען

אָנפאַנג 8,30 אָוועגד.

שבת און זונטאג צוויי 2 גרויסע פאָרשטעלונגען

מיט דעם זעלבען פראָגראַם

אָנהויב פון די מיטאָג-פאָשטעלונגען 4 נאָכמיטאָג

Salon Fryzjersko-Perukarski

p. „**HYGIENA**"

Piłsudskiego 11.

Manicure. Elektryczny masaż twarzy Radio lux". Strzyżenie dam „a la garconne", czesanie dam „onducja", wypożyczalnia peruk teatralnych.

Przyjmuje wszelkie roboty perukarskie

OBSŁUGA PIERWSZORZĘDNA

Osobny gabinet damski

Nowość: usuwanie kurzajek i brodawek promieniami Radio Lux"

z poważaniem

Szymon Rozenberg

בעקאַנטמאַכונג.

די אַלע וועלכע האָבען איינגעגעבען ביטעס אויף פוסק ברויכען זיך ווענדען אין דער געזעלל. „ע ז ר ה" (דלוגא 11) צו דערוויסען זיך דעם רעזולטאַט. די וועלכע זיינען געוואָרען בעשטעטיגט וועלען בעקומען נומערלעך צום דאָקטאָר. די נומערלעך העלען הערען אַרויסגעגעבען זונטאָג 9|8 פון 10 אַ זייגער פריה ביז 2 נ. מ.

פערוואַלטונג „ע ז ר ה"

Ukraiński Operowo-Dramatyczny **Teatr A. ZALESKIEGO**

w Teatrze „**ROZMAITOŚCI**" w Radomiu

4 GOŚCINNE WySTĘPY

Z udziałem znakomitych artystów: SIMJANOWEJ, RAJSKIEJ TAMARY, NIKOLSKIEJ, ZAROWEJ, BILIŃSKIEJ, NOWIKOWEJ, Kruszelnickiej, Miroszczenkowej, Kononenkowej, Zaleskiej. Hordijenka, Połtawczynka, Kruszelnickiego, Szymka, Dolnego, Staroszczuka, Nikolskiego, Guiewa, Straucha, Rajskiego, Winnika, Miroszczenka, Kononenka, Szafarczuka, Iguminowa, Zaleskiego i innych. **26 osób zespołu. - 5 par tancerzy.**

Własna orkiestra Zaporozka. Reżyser: A. Zaleski.

Pomocnik reżysera K. Kononenko - Kapelmistrz A. Szymko.

Własne Kostjumy historyczne i ludowe.

Czwartek 6 sierpnia
Ludowy dramat w 5 akt. Suchodolskiego **CHMARA**

Piątek 7 sierpnia
Melodramat w 5 aktach, Staryckiego **Cyganka Aza**

Sobota 8 sierpnia 1925 r.
Oj ne chody hryciu na weczernyci
Melodramat w 5 aktach, Staryckiego

Niedziela 9 sierpnia 1925 r.
Zaporożec za Dunajem
Opera narodowa w 3 akt. Hułak-Ortymowskiego

w wykonaniu całego **zespołu**, chóru, orkiestry i tancerzy.

Bilety w cenie od 1—5 zł. do nabycia w kasie teatru.

Początek przedstawień o g. 8,30 wiecz.

Kino „ODEON" w Radomiu

Od **6** do **9** sierpnia demonstrować będziemy niedawno wyświetlany z dużem powodzeniem w kino Pan w Warszawie obraz p. t.

KRÓLOWA GÓR

א הערליכער דראַמאַ אין די הויפט ראָלען

ANITA STEWAR i MACK HAMILTON

פון מאנטאג געהט דאס בילד

Tragedja duszy Dziewczęcej

בעקאַנטמאַכונג

איך האָב די עהרע בעקאַנט צו מאַכען די יודישע עלטערען פון ראַדאָם דאָס איך האָב געעפענט אויף לובלינער גאָס № 3 קורסען פאַר תנ"ך יודישע געשיכטע און העברעאיש ספּעציעל פאַר די קינדער, וועלכע לערנען אין פּוילישע שולען און בכלל פאַר קינדער וואָס צוליעב פערשידענע סבות לערנען נישט אין קיין חדרים, וועלען זיי האָבען די מעגליכקייט צו לערנען ביי מיר עטליכע שעה אין טאָג אַלע יודישע למודים, וואָס אַ יודיש קינד דאַרף לערנען אַלס יוד און אַ געניגענדע מאָס אין צו מעסיגע פּרייזען. אויך פאַר קינדער (מיידלעך) וועלכע רעזערווירט שעהן נ"מ צו לערנען העברעאיש יודיש און רעכענען עברי. **פערשרייבען קינדער קען מען יעדען טאָג פון 10-ביז 12 פ. מ. א. פ. 4—6 נ. מ. מיט אַכטונג ע. פינגאָלד ראַדאָם לובלינער № 3**

די אויפפיהרונג פון אַ לאָקאַטאָר.

איך ערקלער, אַז דאָס אַלץ, וואָס מיין לאָקאַטאָרס ברודער ה' ש. מילגרוים דערציילט מכלומר'שט פאַר זיין ברודער'ס וועגען אין „ראַדאָמער-קעלצער לעבען" (53) נ"ב אַז איך זאָל איהם שיקאַנירען. דאָס אַלץ איז שקר וכזב. דער בעסטער בעווייז איז, וואָס דער וויראַ פל דבר ס'הייסט דער לאָקאַטאָר מיינער האָט נישט געהאַט דעם מוט געגען מיר אַרויסצוטרעטען נאָר זיין ברודער האָט זיך געמוזט אָננעמען פאַר איהם. מיין לאָקאַטאָר י. מילגרוים ווייס גאַר זיך, אַז ער האָט געגען מיר געהאַנדעלט גאַנץ נישט שעהן. אַזוי למשל האָט ער גורם געווען אַז זיינע קינדער זענען בעפאַלען מיט געשלעג אין זיין צוזעהענדיג מיינע קינדער. אין אַ שבת'דיגען טאָג, בעת איך בין געווען ביים דאַוונען. אַ חוץ דעם האָט ער אַליין גראָב און ברוטאַל בעליידיגט מיינע צוויי קינדער, פאַר וואָס ער וועט נאָך זיין פעראַנטוואָרטליך איך מאָדער אויף דעם ברודער ה' ש. מילגראַם ער זאָל צוריקציהען די זרינדלאָזע בעשולדיגונג אויף מיר, אויב נישט וועט ער זיין פעראַנטוואָרטליך פאַר זיין אַרויסטרעטען געגען מיר אין דער צייט ווען ער איז ביי דעם אַלעם נישט געווען און אַפילו גאָרנישט געזעהען.

איטשע פרידמאַן.

גענעלשאפט „לינת הצדק" קעלץ | צירק סטאַניעווסקי קעלץ

מאנטאג דעם 10/8 **8.30** אוונד-ווערט אין צירק סטאַניעווסקי געגעבען אַ פאַרשטעלונג מיט אַ נאָך נישט געזעהענעם פּראָגראַם פון גאַנצען צירק אַנסאַמבל **16** ערשטקלאַסיגע פענסאַציאָנעלע נומערען. דער איינקינפט פון דער דערמאַנטע פאַרשטעלונג געהט אויף דער וויכטיגע אינסטיטוציע לינת-הצדק

קעלצער יודען אַלע אויף דער פאַרשטעלונג

מאנטאָג דעם 10|8 וועלכעס דער איינקינפט געהט

אויף דער פאָפולערער אינסטיטוציע

„לינת הצדק"

צוליב דעם פּלוצלינגדיגען טויט פון אונזער פריינד און שוואָגער

אהרן זילבערבערג נ. ע.

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל דער אין טרויער פערבליבענע פאַמיליע, זאָל זי געשטאַרקט ווערען איבערצוטראָגען דעם שווערען צער.

אברהם גיכמאַן, משה לעהקאָוויטש (גריצע)

Redaktor i Wydawca CH. M. Hene— Odbito we własnej drukarni „Radomer Kelcer Leben" Radom Szwarlikowska № 20